

PRIMORSKI DNEVNIK

Poština plačana v gotovini
Abb. ostale l. grupp

Cena 150 lir

Leto XXXII. Št. 187 (9492)

TRST, sobota, 14. avgusta 1976

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Dobrodo« v Goveu pri Gorenji Trebui, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojškim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasluženi Evropi.

OB PRERAČUNANI BREZBRIZNOSTI VELESIL, ARABSKEGA SVETA IN POLITIČNIH ČINITELJEV NA ZAHODU

POKOL V TAL ZAATARU ZAOSTRUJE POLITIČNO KRIZO TER UTIRA POT K CEPITVI ENOTNE LIBANONSKE DRŽAVE

Krščanski maronitski oddelki so z zvijačo spravili civiliste in palestinske bojovnike na plan ter jih kosili s strojnimi - Sirija zaprla mejo z Libanom - V Italiji številne pobude za pomoč Palestincem in naprednjakom

BEJRUT, 13. — Po zavzetju palestinskega begunskega taborišča Tal Zaatar po strahovitem pokolu, ki so ga zagrešili falangisti in druge desničarske krščansko-maronitske enote, se položaj v Libanonu vedno bolj zaostre. Prebivalstvo v četlih, ki so na črti fronte ter posebej v četli Klean, kjer živi pretežno muslimanski prebivalstvo na meji s krščanskim področjem, zapušta svoje domove, ker se boji, da bi krščanske sile utesile razbiti obrambne položaje. Tudi nekatere druge krščanske četle na zahodnem delu Bejruta so v pripravljenosti, ker se prebivalstvo boji, da bo prislo do povračilnih akcij. Celo dadijske postaje, ki jih nadzorujejo desničarske sile, so že zapustile prebivalstvo na zahodnih predelih mesta, naj zapusti o- grožena področja. V zelo obdobju krščansko-sirski četli Museib, ki je pod nadzorom naprednjakov, so varnostne sile postavile častne bloke, da bi preprečile incidente. Danes je ponovno prišlo do bombardiranja številnih četel na zahodu: na Hambro, na okolično arabsko univerzo, na Kjan ter na palestinsko taborišče Borje Al Baraj-ne.

Ali so dokončno utihle puške in streljane v Tal Zaataru? Krščanski desničarji z ministrom za notranje zadeve Camillom Chamunom na čelu trdijo, da v Tal Zaataru ni več nobenega odporiškega gnezda. Verjetno pa ta trditev ne odgovarja resnici, saj je bilo slišati še danes streljanje na nekaterih področjih. Po nekaterih vesteh, naj bi se prikriti krščanski, maronitski in palestinski bojovniki, ki so se v tal Zaataru skrivali, zdaj izločajo iz tal Zaataru. Res pa je, da so ti potisnjeni na v omejeno število zgradb. Njihov upor je treba pripisati izključno neomni volji, da drago prodajo svoje življenje, ker vedo, da sovražnik ne bo imel z njimi usmiljenja.

No, tu pa se odpira najbolj tragična stran tega libanonskega konflikta, ki se je večera, je začasno zaključila v Tal Zaataru. Danes je taborišče (pravzaprav gre za večje področje, kjer so zrasle zgradbe, pa tudi tovarne in kjer je palestinski delavec predstavil ceneno delo) otupela slika razčlenjenosti in smrti. Tuji dopisniki, ki so večer obiskali taborišče, so našli na vsakem koraku mrtve gverilce, Palestince in tudi naprednjake, moške in ženske. Trupla mnogih ležijo še pod ruševinami hiš, tako da bodo moral uporabiti buldožerje, da bi jih izkopali ter preprečili epidemije.

Obstajajo zelo prepričljivi dokazi, da so se konzervativne desničarske sile, ki so napredovale skozi Tal Zaatar s križem na oklepni vozilni, poslužile samotevne zvijače, da bi spravile civilno prebivalstvo in palestinske borce ter naprednjake na plan. Do taborišča so prišli ter najavili, da prihajajo vozila Mednarodnega rdečega križa, ki naj bi poskrbela za evakuacijo civilnega prebivalstva. Ko so se ljudje in borci znašli zunaj zaklonišča, se falangisti planili nanje ter ločili moške od tujinastega leta naprej, od žensk, otrok in starcev. Prizori, ki so si sledili drug za drugim so bili strašni. Nekateri moške, mladeniče in starce, so pobili pred očmi njihovih mater, sester, žena. Istočasno se je davajal še en drug prizor: begunci, ki so se v brezglavni strahu napotili proti izhodu, noseč s seboj cutilce in nekaj svojega bomega imetja, so padli v zasled krščanskih maronitov, ki so začeli streljati nanje z vsem orožjem. Tako je padlo morda na stotine ljudi, največ žensk in otrok ter starcev.

Koliko časa je trajal ta pokol? Po zadnjih vesteh se je krhavo ob- računavanje zaključilo šele danes. Krščanski poveljniki Gemayel je izjavil, da ima v svojih rokah nekaj stotin ujetnikov in da bo z njimi ravnal po mednarodnih konvencijah. Koliko pa je prej padlo mladih Palestincev, se ne ve. Zdi se, da so krščansko - maronitski bojovniki spoštovali v določeni meri le borce, ki so pripadali libanonskim naprednim enotam. Za Palestince ni bilo usmiljenja.

Sedaj se vsi sprašujejo, kaj se bo zgodilo v prihodnjih dneh. V palestinskih krogih menijo, da bodo krščanski desničarji verjetno osredotočili svojo ofenzivno silo na palestinske in napredne položaje pri Ainturi v Metnu, tako da bi si zagotovili nadzorstvo nad hribovjem. Opazili so že močne koncentracije vojaških sil v bližini mesta Jezine, kjer se nahajajo sirske čete, ki so se umaknile iz Saide. Zato je predstavnik Arabske zveze Sabry El Koli skušal doseči, da bi se Palestinci in naprednjaki umaknili iz Metna, kjer naj bi njihove položaje zasedli zeleni šlemi Arabske zveze.

Medtem je Sirija zaprla mejo z Libanom. Uradno so to pobudo opravili s premiki sirskih čet, ki naj bi zamenjale oddelke, ki so v Libanonu. Sirijo pa se tudi glasovi, da je v zadnjih časih prišlo v Damasku do številnih bombnih atentatov, kar naj bi dokazovalo, da je sirski sklad sprejel zgornji ukrep tudi zaradi varnostnih razlogov.

Na vsak način je Sirija, kot zgle- da, trdno odločena, da se ne bo pogovarjala s predstavniki Palestincev. To pomeni, da Damask hoče rešiti vprašanje Palestincev z njihovo likvidacijo. Ves arabski svet gleda na tragedijo v Bejrutu nekako z viška.

Tudi Egipt se je do sedaj omejil le na splošne obsode ter pozive na arabsko javnost in arabske politične sile, da bi nudile pomoč Palestincem.

V nekaterih krogih menijo, da predstavlja padec Tal Zaataru pravzaprav uvod v razcepitev Libanona na dve državi: na eni strani krščansko-maronitska, na drugi strani pa muslimanska. Ta razdelitev seveda v ničemer ne upošteva tragičnega vprašanja Palestincev, ki žive izven svoje domovine, nekateri že trideset let.

drugi pa od tedaj, ko je kralj Hussein likvidiral palestinsko gibanje v Jordaniji.

Vendar pa kljub hudemu udarcu, Palestinci in libanonski naprednjaki ne nameravajo kloniti. Predstavnik libanonskih naprednjakov Džumblat je izjavil, da se bodo še naprej borili in da bo boj zelo dolg. Podobno stališče so zavzeli tudi libanonski komunisti. Vse te sile pa se zavzemajo za celovitost in nedeljivost Libanona.

V evropskih zahodnih državah so žaloigra v Tal Zaataru ter sploh vse strahotne posledice libanonske državljanske vojne povzročile močan odmev. V ospredje seveda stopajo predvsem človekoljubni, humanitarni nagibi, ker se demokratična in kulturna zavest ne more sprizginiti s strahotami, ki so se v treh dneh odigrale. Poleg teh nagibov pa so tudi treznejše politične ocene, ki postav-

ljajo na zatožno klop, zaradi libanonskih dogodkov, več ali manj vse odgovorne činitele, začeni z ZDA in Sovjetsko zvezo, zahodne države, arabski svet, Sirijo se posebej tudi Vatikan, ki v odločitvah trenutnih ni hotel ali znal vplivati na krščansko maronitsko skupnost.

Posebno v Italiji pa si sledijo številne pobude, politične, in človekoljubne značaja. Številne pokrajinske in deželne uprave so sprejele sklepe, ki zadevajo zbiranje pomoči za Palestince in druge žrtve državljanske vojne v Libanonu. Mnogi se pozivi posebno za zbiranje krvne plazme (Hofilizirane, ker v Libanonu ni več močnega ohraniti plazme v hladilnikih), antibiotikov, sulfamidov, tablet proti vročini, razkuževalnih sredstev v prahu, povojev, najrazličnejšega materiala za prve posege ter mleka v prahu za otroke. Tako

pebudo na primer je sprejela dežela Emilia - Romagna. Njenemu zgledu je sledil deželni svet Piemonta. Pridružile so se tudi razne pokrajinske uprave, politične in stanovske organizacije. V tem smislu so napovedale svojo akcijo tudi rimske ACLI. Ta organizacija je pozvala še posebej »brat« v Kristus - to je krščanske maronite, naj prenehajo s pokoli.

Tajništvo italijanske radikalne stranke je izdalo poročilo, v katerem ostro obsoja mednarodno brezbriznost na zahodu spričo dogodkov v Libanonu. Podoben stališče je zavzel tudi PDUP. Demokristjanski »El Popolo« pa bo jutri objavil članek v katerem poziva italijanske politične odgovorne sile, naj se zavzemajo za pravično rešitev libanonske krize. Zanimivo je, da »El Popolo« zastopa stališče nedeljivosti in celovitosti libanonske države.

(Od našega dopisnika)
BEOGRAD, 13. — Podtanjnik v zveznem tajništvu za zunanje zadeve Novak Pribičević je danes sprejel avstrijskega veleposlanika v Beogradu Alexandra Otta. Sprejem je zahteval avstrijski diplomat, ki je Pribičeviću izročil noto avstrijske vlade kot odgovor na noto jugoslovanske vlade z dne 23. julija letos. Izmenjava not se nanaša na položaj in pravice jugoslovanskih narodnostnih manjšin v Avstriji.

Medtem pa je Tanjug danes objavil komentar svojega diplomatskega uradnika Mladena Gavrilovića z naslovom »Imaginacija dunajskega izvedenca Pahra«, in sicer v zvezi z nedavnim posegom vplivnega avstrijskega diplomata dr. Willibalda Pahra v razpravo na zasedanju odbora Združenih narodov za odpravo rasne diskriminacije.

Tanjugov urednik opozarja, da je dr. Pahr med bivanjem v New Yorku dal intervju avstrijskemu radiu (objavlja ga je delno tudi »Kärntner Tageszeitung«) in v njem med drugim izjavil: »... V nekaterih delih Jugoslavije so močna nacionalna vrenja, ki so lahko vzrok za tršo jugoslovansko politiko do Avstrije.« Komentar se nato glasi: »Gospod Pahr apologetsko išče vzroke za sedanje razmere na Koroskem in Gradiščanskem v političnem življenju sedanje Jugoslavije. Tako dela uslugo samo tistim elementom v Avstriji, ki si je desetletja prizadevalo porušiti vse mostove sodelovanja med narodi sosednjih držav na jugu Evrope, ki jih tako predano, pa tudi s težavami gradijo. Namesto da bi se ta avstrijski diplomat zamislil nad tistim, kar se dogaja na Koroskem, in poskrbel za izpolnitev mednarodnih obveznosti Avstrije do slovenske in hrvatske manjšine, skuša na nenavaden način odgovornost avstrijske vlade zvaliti na sosednjo Jugoslavijo. Seveda v teh poskusih Pahr ni mogel storiti nič drugega, kot da se je zatekel k dezinformacijam in grobemu vmešavanju v notranje zadeve Jugoslavije.«

Tanjugov diplomatski urednik se sprašuje: »Mar slovesno odkritje spomenika pripadnikom Abwehrkamfverbunda in sovinitični nastopi članstva Heimata diena se ne vznemirjajo dunajskega diplomata, ki nas je pred nekaj tedni tu, v Beogradu, skušal prepričati, kako da mi v Jugoslaviji ne razumemo »novih avstrijskih zakonov o manjšinah«, ki bodo menda med drugimi tudi brzdale dejavnost tistih, katerih doktrina temelji na »rasni čistosti« naroda, jezika in o- kolja.« Tanjug opozarja, da pravih vzrokov za takšno stanje na Koroskem in Gradiščanskem ni mogoče iskati v Jugoslaviji. To je jasno vsakomur, ki pošteno gleda na ta problem. S samim tem je to jasno tudi Willibaldu Pahru. »Toda če je cilj revizija državne pogodbe, potem je treba najti tudi »razloge za takšno potezo«. Willibald Pahr jih odkriva v svojih pogledih prek avstrijskih meja — v sosednji Jugoslaviji, in meni, da je to prava priložnost, da bi pred avstrijsko in svetovno javnostjo zamegli zadeve. Ali se bo ta cvet Pahrove imaginacije uresničil?«, se sprašuje ob koncu jugoslovanskega odgovora in odgovarja: »Očividci sedanjega divjanja pripadnikov sovinističnih organizacij, kakšna je Heimata diena, so številni. Težko je

tudi predpostaviti, da bodo zapirali oči pred dogajanjem na Koroskem in Gradiščanskem in da bodo kar tako na lahko sprejeli podoben razmer, ki jim jo daje ta dunajski diplomat.«

VLADO BARABAS

RIM, 13. — V teku vrste stikov, ki jih je novoizvoljeni tajnik PSI Craxi imel s tujimi diplomatskimi predstavniki, se je sestal z ameriškim veleposlanikom Volpejem, s svetnikom pri sovjetskem veleposlanstvu Uranovom in z veleposlanikom LR Kitajske Han Ke-huo. Med temi pogovori je tekla beseda o prijateljskih odnosih, ki jih ima PSI s političnimi silami in prijateljskih državah.

Pred pozitivnim zaključkom pogajanj za obnovo delovne pogodbe poljskih delavcev

RIM, 13. — Na sedežu ministrstva za delo so se vedno v teku pogajanja med delodajalci in zastopniki poljskih delavcev, prisotna pa sta tudi novi minister za delo Tina Anselmi in podtajnik Bosco. Kot kaže, so dosegli delni sporazum, ki zadeva zahtevo sindikalnih organizacij po nadzorstvu nad investicijami o ravni zaposlitve in o kulturnih načrtih. Sindikalne organizacije zahtevajo tudi povišek 23.000 lir na minimalno plačo, ki bi tako poskočila od 152 tisoč na 175 tisoč mesečno. Vse kaže, da je s tem to dolgo pogajanje, pri katerem so delodajalci nastopili izredno trdovratno, zaključeno.

Pogajanja so se začela 25. junija, čeprav so sindikalne organizacije objavile svoje zahteve že konec aprila. Po štirih zasedanjih so se pogajanja razbila zaradi nepopustljivosti delodajalcev. Prvi poskus posredovanja, ki ga je sprožil prejšnji minister za delo Toros, je propadel, posredovanje njegove naslednice Time Anselmi pa je, kot kaže, imelo več uspeha.

V svoji današnji izjavi pravi generalni tajnik FISBA-CISL Sartori, da se pogajanja zaradi nepopustljivosti delodajalcev še niso zaključila, da se bo sedaj po vsej verjetnosti zaključila v kratkem.

PREDSEDNIK TITO PRISPEL KOT PRVI DRŽAVNI POGLAVAR V COLOMBO

Jugoslavija bo predložila konferenci nevrščeni dokumenta o razorožitvi in o vlogi Združenih narodov

Romunija, Filipini, Portugalska, Avstrija, Finska, Švica in Švedska sprejeti kot gosti na konferenco Arabci bodo predlagali izključitev Izraela iz svetovne organizacije - Prvi pogovori med Titom in Bandaranaike

COLOMBO, 13. — Zunanji ministri nevrščene sveta so se danes sporazumeli, da bodo Romunija, Filipini in Portugalska sodelovali na prvi konferenci na vrhu kot gostje, tako da bo vseh gostov sedem, poleg omenjenih treh držav še Avstrija, Švica, Finska in Švedska. Romunija in Filipini sta si prizadevali dobiti status opazovalca na summitu, vendar se ministrska konferenca s tem ni strinjala in potrdila veljavnost meril, ki so jih sprejeli že pred beograjsko konferenco, poudarjajoč, da jih je treba upoštevati zlasti kar zadeva polnopravne člane in opazovalce, medtem ko za goste lahko veljajo pro- žnejša merila.

Iz krogov jugoslovanske delegacije se je zvedelo, da bo Jugoslavija predložila konferenci v Colombo v sprejem dva dokumenta — o razorožitvi in o vlogi Združenih narodov. Kot zahteva procedura, bodo o tem naprej razpravljali v političnem odboru ministrske konference.

Jugoslovanska delegacija se je te akcije lotila na podlagi široko razširjenega nezadovoljstva v nevrščeni svetlu zaradi razmer na področju orožja. Položaj je namreč takšen, da velike sile ne želijo tako širokega prizorišča za usmerjanje procesa razorožitve in vse to praktično odločujejo iz mehanizma Združenih narodov. Zato bo Jugoslavija predlagala, da bi Združeni narodi dobili ustrezno vlo-

nih podpre zahtevo po izključitvi Izraela iz Združenih narodov. Predlog o tem izvira iz palestinske osvobodilne organizacije, danes pa so ga, kot poroča Tanjug, sprejele vse arabske države in naj bi ga voditelj nevrščene sveta posredovali kot skupen arabski predlog. Za zdaj ni jasno, s koliko enotnostjo so Arabci sprejeli ta predlog, saj je znano, da so imele arabske države doslej različna stališča in da jih je večina menila, da bi bila izključitev Izraela iz svetovne organizacije nekoristna, saj so Združeni narodi vendarle edini forum, v katerem je mogoče izjavljati mednarodni pritisk na Tel Aviv.

Jugoslovanski predsednik Tito je ot prvi državni poglavar dopoldne dopotoval v glavno mesto Sri Lanke na peto konferenco voditeljev nevrščene sveta, ki se bo začela v ponedeljek. S Titom so prispeli člani jugoslovanske delegacije Stan Dolac, Cvjetin Mijatović in Berislav Sefer, medtem ko se jim je Miloš Minić pridružil v Colombo, kjer je že nekaj dni in sodeluje na ministrski konferenci nevrščeni. Jugoslovanska voditeljica pozdravila najvišji predstavnik Sri Lanke na čelu s predsednico vlade Sirimavo Bandaranaike in predsednikom republike Williamom Gopallawo. Tito se je po slovesnem sprejemu, kakršen je predviden za vse tuje državnike, ki bodo prispeli na summit v Colombo, odpeljal z letališča v hotel »Lanka Intercontinental« na obali Indijskega oceana. To bo njegova začasna rezidenca v Colombo. Med potjo iz Beograda se je Tito za eno uro ustavil v Abu Dabiju ob Perzijskem zalivu, med poletom pa je iz letala poslal pozdravne brzojavke voditeljem vseh držav, katere je preletel.

Jugoslovanski predsednik se je popoldne šel in pogovarjal z ministrom predsednice Sri Lanke Sirimavo Bandaranaike. V pogovoru, ki je trajal uro in pol in minil v zelo prijateljskem razpoloženju, je tekla beseda predvsem o vprašanjih, ki se nanašajo na bližnjo vrhunsko konferenco. Z obeh strani so izrazili zadovoljstvo nad do- brimi pripravi tega zgodovinskega srečanja. V tem kontekstu so izmenjali tudi mnenja o nekaterih najbolj perečih mednarodnih vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu petega summita. Tito in Bandaranaike sta izrazila tudi zadovoljstvo nad razvojem prijateljskega in plodnega vsestranskega sodelovanja med Jugoslavijo in Sri Lanko.

Visok primanjkljaj italijanske plačilne bilance v juniju

RIM, 13. — Po podatkih, ki jih je objavil osrednji italijanski bančni zavod Banca d'Italia, je primanjkljaj italijanske plačilne bilance junija znašal 119 milijard lir. Kljub negativnemu poteku italijanskih računov s tujino se je torej ohranil na enaki ravni kot v maju. V prvih šestih mesecih letošnjega leta je primanjkljaj v italijanski plačilni bilanci dosegel 2.389 milijard lir, ter se je tako obnovil položaj iz leta 1974, ki je bil porazen za italijansko gospodarstvo. Lani je v prvih šestih mesecih znašal primanjkljaj italijanske plačilne bilance samo 304 milijarde lir, medtem ko je do

konca leta 1974 dosegel 3.600 milijard.

Banca d'Italia je objavila tudi za- časne podatke o italijanskih valuti- nih rezervah ob koncu letošnjega julija. Italijanske rezerve so v ju- liju močno poskočile, predvsem za- radi dotoka tuje valute, ki jo pri- laščajo turisti. V juliju so torej te rezerve dosegle vsoto 4.012 milijard in 300 milijonov lir, namesto pre- jšnjih 2.812 milijard.

OPEC pripravlja zvišanje cen nafte

DUNAJ, 13. — Gospodarska komi- sija organizacije OPEC se bo se- stala na Dunaju 23. avgusta. Vest je sporočil neki glasnik organizaci- je, vendar pa ni navedel dnevnega

reda sestanka. Skoraj gotovo pa je, da bo komisija obravnavala vpraša- nje cene petroleja. V zadnjih dneh sta se sestali dve podkomisiji, ki sta pripravili poročila, o katerih bo razpravljala gospodarska komi- sija. Ta pa bo o zaključkih svojega dela poročala svetu ministrov za petroleje organizacije OPEC, ki se bo sestel v Qataru 15. decembra. Zelo verjetno bodo na vseh teh sestankih zastopali stališče, da je treba zvišati ceno nafte.

NEW YORK, 13. — Nekateri stro- kovnjaki menijo, da se bo morda cena zlata znižala na 90 ali 100 do- larjev za unco. Do januarja lanske- ga leta so nekateri menili, da bi se utegnila cena zlata zvišati na 300 dolarjev za unco. Pri tem so raču- nali na destodstotno inflacijo.

VSI TRIJE POSEGI SO TRAJALI MANJ KOT POL URE

Prvi trije terapevtski splavi v milanski kliniki Mangiagalli

Zaloigra taborišča Tal Zaatar se je zaključila: na ulicah in ce- stah tega bejrutskega predmest- ja so oblezale stotine in stotine palestinskih borcev, žensk in o- trok, ki so jih krščansko-maroniti- ski bojovniki hladnokrvno pobili. Vse svet se je zdrl zaradi tega množičnega pokola, toda i- stočasno je ostal brezbrizni do- dogajanj na Blžnjem vzhodu. Brezbrizni le do neke mere, ker nekatere sile računajo na likvidaci- cijo palestinskega odporiškega gibanja ter s tem tudi na likvi- dacio palestinskega vprašanja. Tako si utira pot začenši cepit- ve Libanona na dve ločeni drža-

DANES

vi: na eni strani krščansko-mar- onitske, na drugi pa muslimanske. O Palestincih se ne govori. Za to, kar se je zgodilo so odgovorne meri velike, arabske drža- ve, druge politične in državne skupnosti na svetu ter še posebej na Zahodu, vsleditvi tudi odgo- vorne verske skupnosti.

Jugoslovanska delegacija na konferenci nevrščeni v Colom- bu bo, kot se je izvedelo, pred- ložila v sprejem dve resoluciji —

MILAN, 13. — Tri ženske, ki so stanovali na območju, ki ga je o- nesnažil oblak strupenega dioksida, so se danes podvrgele terapevtskemu splavu. Poseg so opravili v ginekolo- ski kliniki Mangiagalli v Milanu. Vse tri nosečnice, katerih imen niso spo- ročili, bile pa so stare 22, 28 in 29 let, so bile med osmim in enajstim tednom nosečnosti.

Posegi so bili zelo kratki, vsak je trajal samo 6 do 7 minut in so popolnoma uspešni. Fetuse bodo sedaj podvrželi celi vrsti analiz, da bi u- gotovili, ali so na njih nastale ano- malije. Vse procese bo trajal več mesecev, opravili pa ga bodo v la- boratoriju za kromosomsko patologi- jo iste klinike. Del tega materiala bodo poslali tudi v Pariz, kjer ga bo analiziral znanj francoski izve- denec prof. Bouet.

Vse nosečnice, ki so danes splavi- le, se dobro počutijo. Za svoj korak so se odločile zavestno in po tehtnem predarku. Frej so se posvetovala s psihologom, ki ga je dala na razpo- lago dežela. Po tej prvi fazi bo se- daj nastopil krajši premor, dva do tri dni, nakar bodo izvedli še nekaj terapevtskih splavov. V kliniki Man- giagalli že čakajo na vrsto tri žen- ske s onesnaženega območja. Tudi one se bodo posvetovala s psiholo- gom, vse pa kaže, da so se odločile, saj je strah pred nevarnostjo učin- kov dioksida prevelik.

Danes so medtem izvedli obdukcijo trupla novorojenčka, ki se je rodil mrtve pred dvema dnevnoma v bol- nišnici v Desiu. Zdravnik, ki je ob- dukcijo izvedel, trdi, da je nemogo- če, da bi njegova smrt povzročil dioksidi. Kljub temu je pretor iz Desia sklenil naročiti istemu zdrav- niku, naj izvede obdukcijo še en- krat.

Telefoto ANSA: Nosečnice še ved- no čakajo vrsto v raznih posvetoval- nicah, ki jih je dežela Lombardija postavila v Sevesu. Mnoge se bodo v prihodnjih dneh odločile za tera- pevtski splav.

V NABREŽINI IN PRI SV. SERGIJU

Vila in vodovod iz rimske dobe

Ostanki rimljanske vile (zgoraj) in rimljanskega vodovoda.

V naši pokrajini so v preteklih dneh odkrili važna ostanke iz rimske dobe, in sicer del rimljanskega vodovoda in ostanke rimljanske vile. Vodovod so po naključju odkrili delavci pri kopanju temeljev za ljudske hiše v Naselju sv. Sergija. Da bi izvedeli kaj več o tem odkritju, smo šli v Nabrežino, kjer so po naključju odkrili ostanke rimljanske vile, da bi poiskali funkcionalno spomeniškega varstva dr. Franco Scottijeva. Našli smo jo pri delu v rade volje nam je dala pojasniti obeh odkritij. Takoj se je poznalo, da jo zanima predvsem vila, saj je bila njena razlaga obširna, postavljala je najslovesnejše teze o pomenu te najdbe, o kateri bomo jutri obširneje poročali. Na kratko je ta objekt iz dobe cesarja Avgusta in je edini tak primer na našem ozemlju, saj najdemo podobne hiše šele v Ogleju. Scottijeva je bila nekoliko bolj skopka pri drugi najdbi, ker je verjetno rimljanski vodovod že znan v našem mestu. Del vodovoda, ki so ga odkrili v Naselju sv. Sergija je enak onemu v Gluščici, 60 cm pod površjem so delavci odkrili obok, ki je zgornji del vodovoda, stranske stene so zavarovane z laporškimi sklamami (plošče), notranjost pa je ometana. Scottijeva po predvsem za njama, če so na istem področju se kakšni drugi rimljanski ostanke, precej upanja ima glede nekaj zidov, ki so višje v bregu. Glede vodovoda pa je z zadovoljstvom podčrtala, da so odgovorni za ljudske hiše takoj pokopali skrbnostjo za spomeniško varstvo, namesto da bi, kot se na žalost večkrat dogaja, prekrili in zamolčali najdbo.

V POČITNIŠKI KOLONIJI V DRAGI

Prejšnji mesec deklice v tem mesecu pa fantje

Kopanje, sprehodi in igre: zabave ne manjka

Že polnih dvajset let deluje v Dragi otroška počitniška kolonija SLOKAD. Prejšnji mesec je v njej letovalo 58 slovenskih deklic od Stivana do Milijana hribov. Deklice je zamenjalo 48 dečkov, ki so prišli v kolonijo 2. avgusta in se bodo vrnili na svoje domove 26. t.m. Poslednost te kolonije je, da je najbližja mestu, a kljub temu lahko rečemo, da je napol «gorska» počitniška kolonija. Stavba je kakih sto metrov od Drage, v prepleti zeleni dolini, obkrožena z griči, travniki ter nešteto borovih gozdičev.

Dnevni red je pač enak kot v ostalih kolonijah z izjemo, da imajo otroci trikrat tedensko kopanje v morju. Ob ponedeljkih, sredo in petkih jutraj ob 8. uri, če se vedno vreme dopušča, jih v vasi čaka posebni avtobus, ki jih odpelje na kopanje v Lazaret, kjer ostanejo do kosila. Po popoldanskem počitku imajo kratek sprehod v bližnji gozdiček blizu vasi. V čineh, ko ni na sporedu kopanje, so otroci ves čas v gozdu ali na gredo na izlete v lepo okolico, kot na primer na Jezero, Pesek, v Bonamolčaj najdbo.

tač in druge bližnje kraje, kjer imajo tudi priliko spoznati naše ljudi. Na sporedu imajo še daljši izlet, v Gračevo in Barbano, ki ga bodo napravili te dni.

Ko smo prišli na obisk so bili otroci še v gozdiču. Ko so se vrnili za kosilo so bili vsi zadovoljni, da jih ovekovečimo s fotografijami, da jih bodo njihovi starši videli na našem dnevniku.

Za kratek čas imajo otroci razne igre. Na velikem dvorišču in na travniku ob zgradbi imajo na razpolago gugalnice, tobogan in vrtiljak. Med starejšimi dečki pa prevladuje nogomet. Skoraj vsak večer imajo na programu predvajanje filmov in barvnih diapozitivov.

Za otroke skrbi v koloniji poleg upravnika še devet oseb. Vsi se z otroki razumejo dobro kot v družini, zato je treba osebje pohvaliti posebno po dve mladici dijakinji Ivo in Silvano, ki sta prvo leto med otroki in pomagata z veliko ljubeznijo.

Preden se bodo vrnili na svoje domove, bodo otroci priglasi velik kres, ki so ga že pripravili na travniku blizu kolonije.

Preko našega dnevnika pozdravljajo vse svojce in sporočajo, da so vsi zdravi in zadovoljni ter da jih starši lahko obiščejo ob nedeljah.

Natečaj - seminar za vzgojiteljice

Odborništvu za šolstvo miljske občine obvešča, da je priredilo seminar-natečaj za vzgojiteljice mesta v otroškem vrtcu na Camporah. Na razpolago je šest mest in sicer za štiri italijanske in dva slovenske vzgojiteljice.

Prošnjo za udeležbo na seminarju je treba nasloviti na šolski urad miljske občine še danes do 12. ure. Prošnjo mora biti na nekolikovanem papirju. Seminarja se lahko udeležijo vsi tisti, ki so dokončali učiteljsko ali diplomirali v pedagoških vedah in v psihološki smeri filozofske fakultete.

Seminar bo 24. in 25. avgusta s pričetkom ob 10.30. Prvega dne bo predaval prof. Frabboni o sociopedagoških namenih otroških vrtcev, o demokratični strukturi šole in dinamiki socializacije, naslednjega dne pa bo dr. Savorelli predaval o programiranju, dr. Caselli pa o raziskavi ambianta.

30. avgusta bo ob 8. uri pismena naloga o teh argumentih, 6. septembra pa ustni izpit.

OSMICA

13. avgusta je odprl osmico Stefan Eerden, Domjo 35 (pri spomeniku). Iz Trsta vozita avtobusa št. 23 in 40. Toči belo in črno vino.

SEJA NA SEDEŽU POKRAJINSKE UPRAVE

Pokrajinsko prevozno podjetje bo posodobilo vozni park

Na seji komisije so razpravljali o finančni strukturi nakupa sedmih avtobusov. Spodobnost na preizkušnji oktobra, ko se prične šolski pouk

Uspešen štart pokrajinskega prevoznega podjetja. Tako bi lahko ocenili delovanje novega prevoznega podjetja, ustanovljenega na javni podlagi pred enim mesecem. Obračun ob prvem okroglem razdobju so izdelali tudi na pokrajinski upravi, kjer so se stranke dogovorile, da premostijo težave v prometu z novim podjetjem in najemniško pogodbo s podjetjem Ribi. To podjetje bi moralo delovati do konca leta, takšen je bil sklep poprejšnjega pokrajinskega odbora, eden izmed redkih odločitev, ki jih je ta pokrajinski odbor sprejel v svojem kratkem in s fašističnim glasom «onesnaženem» razdobju.

Toda podjetje, ki ga je demokratijski enobavni odbor ustanovil, obeta nadvse zadovoljivo ter bo do pričetka šolskega pouka, ko bo prvič postavljeno pred resno preizkušnjo, nakupilo pet novih avtobusov za redne medobčinske proge in dva avtobusa za izletniški turizem.

O enomesečnem obračunu in o nadaljnjih hoteh jih je bila pred nekaj dnevi beseda na pokrajinskem sedežu, kjer se je predsednik Giuseppe Agati — njegov mandat traja toliko časa, dokler ne priše novi predsednik Gennaro Compagnone — sestel s člani komisije za prevoze, ki jo sestavljajo predstavniki strank in iz. Fedrigo (predsednik), Bot, Gruden, Chiarion in Visintin (omenjeni so se seje udeležili). Prisostvovala sta tudi odbornik Lodi in funkcionar Sfiligoi.

Udeleženci sestanka so z vseh strani osvetlili zanimiv poskus javnega posega v prevoze ter se sporazumeli, da bo novo podjetje kos nalogam, ki jih od njega pričakuje celotna skupnost, samo pod pogojem, da o krepki vozni park z nakupom novih avtobusov. Čeprav pokrajinsko prevozno podjetje nima direktorja, so člani komisije vendarle poiskali zanimivo rešitev, kako zagotoviti finančna sredstva. Pri tem so izhajali iz možnosti, da dežela prispeva 80 odstotkov sredstev za odkup podjetja Ribi in da prispeva nadaljnjih 60 odstotkov posojila za dobo 4 let za nakup novih avtobusov. Nakazana možnost rešuje celo vrsto težav, ki so se pojavile z obeh strani zaradi neizpolnitve obveznosti podjetja Ribi (neizplačane mezde, socialne dajatve itd.).

Osnovni cilj sedanjega delovanja prevoznega podjetja je predvsem hitro ukrepanje. Podjetje se sedaj ne srečuje z zastoji, ker je ogromna večina uporabnikov javnih prevoznih sredstev na medobčinskih progah ali na dopustu (delavci) ali na počitnicah (študenti). Že prve dni oktobra, ko se odprejo šolska vrata, pa bo zmogljivost podjetja postavljena pred resno preizkušnjo in do takrat mora razpolagati z novimi avtobusi kakor tudi z organizacijo prevozov.

Če bodo pravočasno izpeljali zamisel o financiranju nakupa avtobusov od združevanju sredstev dežele in Ribi (govori se, da je za odkup tega zasebnega podjetja potrebnih okoli 460 milijonov lir), potem bo zagotovljen reden prevoz, poleg tega pa bi odprli novo progo za prevoz 60 študentov goriške pokrajine, ki obiskujejo kmetijski zavod v Čedadu.

Kot so napovedovali pokrajinski svetovalci, se bo komisija, ki vodi podjetje, ob zapadlosti roka konec leta razšla. Kakor se nam danes kažejo stvari, bo svoj mandat verjetno izpolnila.

Komisija za doraščajočo mladino pri SKGZ obvešča starše, da se goriški otroci vrnejo s počitniškega letovanja v Zgoranjih Gorjah z vlakom, ki prispe v Novo Gorico ob 14.45 (po italijanskem času).

USPEŠNA AKCIJA TRŽIŠKIH KARABINERJEV

V Tržiču aretirali dva člana Paolettijeve kriminalne tolpe

Eden od teh je Paolo Patarello, ki je s Paolettijem zbežal iz videmskega zapora

Po uspešni akciji policistov, ki so na meji med Italijo in Avstrijo, na avstrijski strani, aretirali Giannija Paolettija ter Luciana Fabbrišina, so karabinjerji iz Tržiča zadali drugi udarec kriminalni tolpi, ki ji je načeloval sam Paoletti. Iz Tržiča je namreč prišla vest, da so karabinjerji aretirali 48-letnega Luigija Gagliana iz Begliana ter 27-letnega Paola Patarello iz Mire pri Benetkah, ki je marca letos zbežal skupaj s Paolettijem iz videmskega zapora.

Kako je prišlo do aretacije obeh kriminalcev? Istega dne, ko so policisti aretirali Paolettija je iz svoje stanovanjske hiše v Tržiču zbežalo 17-letno dekle C. Z. Njeni starši so o begu obvestili karabinjerje, ki so med preiskavo zaslišali tudi njenega brata. Ta je karabinjerjem povedal marsikatero zanimivost. Med drugim je dejal, da so se 4. avgusta v njegovem stanovanju, v odstnosti staršev, sestali člani kriminalne tolpe in načrtovali rop v tržiški zlatarni. Po teh izjavah so karabinjerji takoj pregledali mladeničevo stanovanje in ugotovili, da je tolpa v garaži skrivala ukraden avtomobil, s katerim je baje zbežala po ropu

jetno za krajši čas podaljšala, toda že sedaj v političnih krogih razmišljajo, kakšno obliko dati javnemu prevozu, ki ga predvideva nova reforma.

Skupina Vrhovcev obišče vas Sovodeni v Poljanski dolini

Pred časom smo poročali o obisku skupine ljudi iz vasi Sovodeni v Poljanski dolini na Vrhov. Srečanje je spadalo v okvir prijateljskih stikov, ki jih prosvetno društvo Danica in domača borčevska organizacija vzdržujeta z vsemi v matični domovini. Vrhovci bodo jutri vrnili obisk Sovodenčanom ter prisostvovali njihovem tradicionalnemu gasilskemu prazniku.

Izletniki z Vrhov naj se za 7. uro zberejo pred domačimi gostilnami. Od tu se bodo odpravili z avtobusom do Cerkevega, kjer se bo Vrhovcem pridružil domačin iz Sovodeni, ki jim bo za vodiča. Pot bo po Selski dolini vodila do Dražgoš, kjer si bodo ogledali veličasten spomenik, ki so ga pred kratkim odkrili. Vredno v jutranjih urah bodo Vrhovci obiskali še vas Visoko, kjer si bodo ogledali Tavčarjevo rojstno hišo.

Gasilski praznik je ena največjih manifestacij v Sovodnjah. Ob tej priložnosti se na zabaviščnem prostoru zbere veliko domačinov in okoličanov. Letošnja praznovanja se bo poleg Vrhovcev udeležila tudi skupina koroških Slovencev iz Selskega. Kot so nam Vrhovci sami povedali, bo njihov zbor nastopil na tem praznovanju, tako da bodo sami prispevali k najboljši izvedbi gasilskega praznika.

HOTELIRJI OBUPUJEJO NAD LETOŠNJO SEZONO

Deževno vreme bo pokvarilo letošnje velikošmarenke počitnice na Goriškem

V Gračevo manj turistov kot prejšnja leta - Nobenega razvedrila za Goričane, ki ostanejo doma

Napis v italijanski in slovenski, ki opozarja, da je trgovina zaprta dopusta.

Letošnji velikošmarenke počitnice bodo hotelirjem in vsem tistim, ki se ukvarjajo s turizmom, ostali v slabem spominu, saj jim je muhasta vreme pošteno zagodilo. Iz Gračeva, največjega turističnega središča v naši pokrajini, se pritožujejo, češ da je deževni avgust glavni krivec, da letošnja turistična bera ni dosegla najvišje stopnje. To je tudi razumljivo, saj je veliko ljudi ostalo doma, raje kot da bi se zapirali v sobe hotelov ali čakali na sonce pod šotri. O istih težavah v turizmu poročajo tudi iz drugih krajev, kjer je deževno vreme podkrepilo težave, ki so se pojavile v začetku sezone, ko so ugotovili, da bo letos zaradi visokih cen penzionov manj turistov kot prejšnja leta.

Visoke cene in dež pa nista preprečila običajnega odhoda Goričanov v razna obnorska in gorska središča. Množičen odhod iz mesta smo zabeležili prejšnjo soboto, ko so v vsej Italiji zaprli največje oblate. Na mejnem prehodu pri Rdeči hiši so konec prejšnjega tedna

imeli veliko dela. Dolge kolone avtomobilistov so več ur čakale na prehod čez mejo. Predvidevajo, da bodo tudi danes in jutri jutraj na meji nastale dolge vrste avtomobilov.

Tudi na naših cestah je predviden naval avtomobilistov. Na to so se karabinjerji, agenti cestne policije in redarji že pripravili ter se združili v koordinacijski odbor, ki bo skrbel za varnost ljudi na cestah. Ta odbor bo namreč pošiljal agente na najbolj prometne žile, tam kjer pride do številnih prometnih zastojev. Poleg tega bo od bor skrbel za reševalne akcije posredstvom. V ta namen je povezan z raznimi bolnišnicami ter z zelenim križem, tako da zagotovi čim hitrejši poseg rešilca.

Goričani, ki bodo ob letošnjih velikošmarenkih počitnicah ostali doma, ne bodo imeli večjega razvedrila, saj naše mesto v tem pogledu nudi zelo malo ali skoraj nič. V primeru legega vremena bodo jutri in v ponedeljek ljudje odšli na krajše izlete v Brda ali na Kras. Zvečer pa bodo za zabavo poskrbeli na raznih poletnih prireditvah.

Da smo v času velikošmarenkih praznikov, nam potrjujejo številne zaprte trgovine. Slednje bodo zaprte vse prihodnji teden, nekatere pa bodo že v torek pričele z običajnim poslovanjem.

Srečanje šahistov iz sosednjih mest

Šahisti obeh obmejnih mest se redno srečujejo na prijateljskih dvobojih. Obe šahovski društvi vzdržujeta tako tudi tesne športne stike, še posebno na raznih večjih hitropoteznih turnirjih, ki jih organizirata ob takih medsebojnih srečanjih. Tako je bilo v soboto, 7. avgusta letos, že drugo merjenje šahovskega znanja in veščine, ki pride še najbolj do izraza na hitropoteznih turnirjih. Tokrat so odigrali srečanje v Gorici, na sedežu mladinskih organizacij. Pomerili so se na 11 deskah. Najprej v počasnem šahu, nato v hitropoteznem. Že tretjič zaporedoma v igri, ki je bila dolga, da se odigra v dveh urah, se je glasil rezultat 5 1/2 proti 5 1/2, torej neodločen, kar zopet dokazuje, da so bile borbe na posameznih deskah do konca zelo napetne in napete. Posamezni rezultati: Laković — ing. Rusjan 0:1, Portelli — Zucchiati 0:1, Fabrisin — Nardin 0:1, Kusterle — Mitič 1:0, Skarabot — Zeleznik 0:1, Faganel — Bajt 1:0, Urdini — Milavčič 1:0, Sangalli — Vetrli 1:0, Zavan — Vodopivec 1 1/2:1/2, Bregant — Doranik 0:1, Culot — Plesničar 1:0.

LETALSKI PROMET V RONKAH

IZBOLJŠANJE NA RAČUN ČARTERSKIH POLETOV

Do konca julija pristalo kar 180 letal s potniki namenjenimi v letovišča naše dežele - Prevoz blaga v Afriko in Azijo

Te dni so objavili podatke o ednemesečnem poslovanju deželne letališča v Ronkah, kjer je po dvehletnem zastoji zdaj opaziti znake izboljšanja položaja. Izboljšanje gre predvsem na račun čarterskih poletov, saj so do konca prejšnjega meseca zabeležili pristaneke 180 letal, kar je dvakrat toliko kakor v istem obdobju lani. Največ letal je prispevalo v zadnjih treh mesecih, to je po začetku turistične sezone. Ker pa letala še ni končana, se bo promet v tem in začetku prihodnjega meseca po vsej verjetnosti še povečal. Do konca julija so letala pripeljala okrog 22.000 potnikov, predvsem iz zahodnoevropskih in skandinavskih dežel, ki so se odločili za letovanje v Furlaniji-Juljski krajini ali bližnjih pokrajinah. Če so pri čarterskih prevozi zabeležili velik porast, je na rednih linijah progah število potnikov upadlo. Deloma je na to vplivala naravna nesreča v maju, rečeno pa je treba tudi, da so letalske vozovnice sorazmerno drage in se ljudje raje poslužujejo drugih prevoznih sredstev. Precejšen po-

rast pa so v prvih sedmih mesecih letos zabeležili pri prevozu blaga, zlasti v afriške in azijske dežele. Za tak prevoz skrbijo nekatere mednarodne letalske družbe, ki razpolagajo z nalasč za to prirejenimi letali. Pred dnevi je letalo družbe Tradewind odpravljalo v Katar v Perzijskem zalivu kar 21 ton različne blaga.

Vodstvo letališča si prizadeva s primernimi pobudami valorizirati svoje usluge. Tako je od družbe Alitalia doseglo, da bo na prihodnjem «turističnem srečanju» v New Orleansu prikazna tudi dežela Furlanija-Juljska krajina. Kljub sorazmernemu dobremu poslovanju, pa so se pojavile te dni dolocene težave političnega značaja. Deželni svetovalci socialistične stranke Cesare Devetga je naslovil predsedniku deželnega odbora Comelliju vprašanje, kaj misli napraviti deželna uprava v zvezi z nekaterimi pomanjkljivostmi v sedanjem upravnem odboru. Kakor je znano, v odboru ni predstavnik tržiske občine, niti predstavnik krajevne ustanove za tujski promet. Določena nesoglasja so se pojavila tudi glede števila svetovalcev, ki sestavljajo upravni svet. Izvolili so namreč petnajst svetovalcev, preden so odobrili sklep o spremembi statuta, ki je predvideval samo 14 članov. Nazadnje vprašuje od Devetga, kako misli dežela izvajati podrobno nadzorstvo nad konzorcijem za upravljanje letališča v Ronkah, ki ga sama financira.

Športno društvo Juventina iz štandrea

vabi na

TRADICIONALNO SAGRO

ki bo danes, jutri in v ponedeljek na domačem nogometnem igrišču.

Spored:

- ☐ DANES: tekmovalje v biskoli;
- ☐ JUTRI: ples;
- ☐ V PONEDELJEK: izvolitev letopice Juventine ter mistra 1976.

Vabljeni!

Kino

Gorica

VERDI 17.15-22.00 «Amore e guerra» W. Allen. Barvni film.
CORSO 17.00-22.00 «Vai sbirro». L. Ventura. Barvni film.
MODERNISSIMO 17.30-22.00 «L'astro navé atomica del dottor Quatermarx». B. Danlevj. Barvni film.
CENTRALE Zorito
VITTORIA 17.00-22.00 «Emanuelle e Françoise: le sorelline». G. Eastman in P. Gori. Mladini pod 18. letom prepovedan. Barvni film.

Tržič

EXCELSIOR 17.30-22.00 «Ballata macabra». Barvni film.
PRINCIPE 18.00-22.00 «Una volta non basta». Barvni film.

Nova Gorica

in okolica

SOCA «Zlomljena krila», ameriški barvni film ob 18.30 in 20.30.
SVOBODA «Naslovna strana», ameriški barvni film ob 18.30 in 20.30.
DESKLE «Vse dokler ne ubijem tudi tebe», ameriški barvni film ob 20.00.

DEZURNA LEKARNA V GORICI

Danes ves dan in ponoči je v Gorici dežurna lekarna Providenti. Travnik, tel. 29-72.

DEZURNA LEKARNA V TRŽIČU

Danes ves dan in ponoči je v Tržiču dežurna lekarna Al Redentore. Ul. Rosselli, tel. 72-340.

Vasčan

Naglica, nepazljivost, mokro cestniše ali se kaj bi lahko bili vzroki prometne nesreče, ki se zgodila večerj v jutranjih urah na križišču med Ul. Diaz in Ul. Cadorna. 25-letni Darko Velikonja iz Nove Gorice, ki se je vozil z avtom fiat 124 s priklopi, je zapeljal na križišče, pri tem pa je prišlo do trčenja z vozilom goriške registracijo GO 90801, ki ga je upravljal 33-letni Lucio Biazzi iz Ul. Fatti 7 v Gorici. Zaradi mokrega cestnišča je njegovo vozilo

zaneslo v bližnje drevo, medtem, ko je Velikonjevo vozilo ostalo sredi ceste. V hipu se je nabrala gruča ravnodreves, ki jo je razgnala še le ploha, ki se je ravno takrat ulila. Na srečo se je ravno končalo le z manjšimi praskami za Blasiga, ki so ga v bolnišnici pregledali in obvezali ter poslali domov, kjer se bo zdravlil sedem dni. Težje so posledice na vozilih, saj so karabinjerji, ki so napravili zapisnik ugotovili, da gre za milijonsko škodo.

AMERIŠKE NOTRANJE DILEME

Doklej največji izvoznik orožja?

Kongres je sicer nekoliko omejil izvoz, vendar so ZDA lani izvozile za 11 milijard dolarjev orožja - Nevarnost, da se zapletejo še v kako nevšečno avanturo

WASHINGTON, 13. — Zadnje potovanje državnega tajnika Kissingerja v Afriko in Azijo, še posebej njegov postanek v Iranu, kot tudi nekatere najvažnejše poteze ameriške vlade nasproti deželam Bliznjega vzhoda, so ponovno oživilo staro razpravo, ki se v dobi sedanje vlade ne bo razčistila, ki pa bo prav gotovo ponovno na dnevnem redu konec leta, po ameriških predsedniških volitvah, ko bo namreč v Beli hiši ali novi mož ali potrjen sedanji, vsekakor nekd, ki mu bo poverjeno vodstvo dežele za dalj časa.

V mislih imamo vprašanje, točneje razpravo o vprašanju, ali naj ZDA še nadalje izvažajo orožje v neomejenem obsegu, naj prodajajo orožje in drugo vojaško opremo «komurkoli», ali pa naj se to sicer zelo donosno trgovanje omeji, točneje se bolj omeji kot je to storil ameriški kongres, ko je nred nekaj meseči izglasoval zadevni omejitveni zakon.

Po podatkih, ki so jih zbrali švedski, se na leto prodaja na vsem svetu za okoli 23 do 24 milijard dolarjev orožja. Skoraj polovica tega odpade na ZDA, ki so zadnja leta prodale orožja in vojaške opreme v vrednosti kakih 11 milijard dolarjev na leto. Res je, ZDA imajo mnogo industrijo in odlično tehnologijo, da lahko izdelujejo ali proizvajajo najsoodnejša orožja, toda Zahodna Nemčija npr. prav tako razpolaga z odlično industrijo in odlično tehnologijo in izdeluje najboljše tanke na svetu, skupno vrhu tega gre za zahodnonemško orožje le v deželo NATO in še v kako drugo deželo, nikoli pa ne v dežele, kjer se kaže najmanjša možnost kakšnega spopada.

Drugače je, kot smo videli, v ZDA, ki so največji dobavitelj orožja na svetu. Pri tem pa sta za namizni dve dejstvi. Predvsem so ZDA pred šestimi leti, torej 1970, izvozile v letu dni 4,5 milijard dolarjev orožja, štiri leta pozneje so ga izvozile že za 11 milijard. Res je, letos bodo Združene države izvozile v razne predele sveta orožja in vojaške opreme za devet milijard dolarjev, saj smo že rekli, da je kongres izglasoval zakon, da se izvoz orožja omeji, toda...

Kljub omenjenemu zakonu je v ZDA veliko tistih, ki težijo za čedalje večjim izvozom orožja. Ti ljudje tudi na svoj način tomlačijo naglo naraščanje zadevnega ameriškega izvoza, ker da se v to postavko vključuje tudi «vojaška pomoč» nekaterim deželam. To pa se utemljejo kot »zagotavljanje ameriške prisotnosti in vpliva v ključnih predelih sveta», ali celo kot »preprečevanje morebitnih trenj ali celo spopadov» med državami z različnimi interesi ali v medsebojni blokovski tekmi.

Sicer pa je »za domačo rabo» vedno večji izvoz orožja kar razumljiv, kajti večji izvoz je možen ob večji proizvodnji. Hkrati pa večji izvoz zmanjšuje stroške do-

mačega, torej ameriškega oboroževanja, stroške, ki so zares ogromni in tudi za bogate ZDA čisto že navzdruži. Vrh tega velika naročila iz tujine omogočajo delovanje cele vrste industrijskih podjetij. Pri tem je značilno dejstvo, da vojna industrija v splošnem ne pozna sezonskih viškov in padcev, ki se opažajo celo v avtomobilski industriji. In v sedanji gospodarski krizi, ki je tudi v ZDA dokaj huda, bi bila tovrstna pospešena dejavnost kot naročena.

Ceprav je letošnja omejitev izvoza skršena na «sami» 9 milijard dolarjev, je to ogromno, vendar je količina naročil znatno izpod dejanskih ameriških zadevnih zmogljivosti. In na tej osnovi se oglašajo k besedi zagovorniki pospeševanja izvoza, ki pa že s samim svojim poudarjanjem tega elementa dajejo orožje v roke zagovornikom nadaljnjega omejevanja izvoza, ki imajo elementov na pretek. Mnogi člani kongresa menijo, da so ZDA »prodajo orožja na vse strani čisto pripeljale deželo v nevarno situacijo. Najbolj izrazit primer za to je Vietnam, pa tudi primer Bliznjega vzhoda in tudi sedanje kritično stanje med Turčijo in Grčijo.

Kissingerjev obisk v Iranu je sprožil novo debato in postavil kongres pred novo politično dilemo. Iran namreč zahteva nove, še večje količine orožja Iran, ki razpolaga z velikanskimi dolarskimi rezervami, je v zadnjih petih letih nabavil od ZDA orožja in vojaške opreme v vrednosti 19 milijard dolarjev. Sedaj bi rad v vsej naglici nabavil novega orožja, prvenstveno tankov — ki jih ni dobil od ZDA —, v vrednosti ene milijarde dolarjev. Ker pa zahteva Iran izključno novo in najsodobnejše orožje, hkrati pa nima dovolj vojaškega strokovnega kadra, je trenutno v Iranu 25 tisoč ameriških vojaških strokovnjakov. Kljub tej ameriški vojski, pa je veliko ameriškega orožja šele v iranskih skladiščih, tako da bo moralo iz ZDA v letu dveh še nadaljnjih 25 tisoč ameriških vojaških strokovnjakov, ki bi naj bili na voljo Iranu za vezbanje njegove vojske.

Po izkušnjah, ki jih je Amerika imela v Vietnamu, kamor je tudi najprej poslala vojaške inštruktorje, nato pa se zapletla v strahotno pokol, se člani kongresa upravičeno sprašujejo, kaj pravzaprav bodo ti ameriški inštruktorji v Iranu storili v primeru, če bi na tem področju prišlo do kakšnega konflikta.

In to področje zares ni tako mirno, tako urejeno, da bi mogli morebitni konflikt povsem izključiti. Vrh tega ZDA prodajo Saudovi Arabiji veliko orožja, najmanj za milijardo dolarjev na leto, Izrael pa dobi od ZDA še več orožja kot Saudova Arabija. Ne bomo tu dodajali, da dobiva v zadnjem času veliko orožja iz ZDA tudi neposredno izraelska soseska, to se pravi tisti del arabskega sveta, ki je z Izraelom v vojni, pa čeprav trenutno orožje miruje.

Usva tega kaže izhajajo logična vprašanja, ali je zares v interesu ZDA, da na račun velike prodaje

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Sloni so zelo zanimive in tudi razmeroma inteligentne živali. Zelo ljubijo čistočo

PRIMER, KI JE NA DVA NAČINA ZGOVOREN

Skupina danskih mladincev se je v Nišu nekaj naučila

Čudne nalepke in ogorčenje mladine - Nastop policije reši vozilo

Namesto zasliševanja ura zgodovine - Dekle ginjeno bruhne v jok

Pred dnevi se je v Nišu v Jugoslaviji pripetil nič kaj prijeten dogodek, ki pa je značilen na dva načina. Predvsem nam zgovorno priča, kako je mladina v nekatere dežele slabo poučena o nedavni preteklosti, z druge strani pa nam pove, da znajo biti njeni vrstniki v drugih deželah zelo budni, pa čeprav tudi nekoliko zavzeti. Sicer pa nam bo še največ o tem povedal sam dogodek, ki ga je beograjski popoldanski dnevnik «Večernje novosti» prikazal takole:

«V toplem poletnem, nedeljskem večeru je pred hotelom «Niš» parkiralo vozilo vrste jeep s šestimi potniki, mladimi Danci, ki so komaj prekorčili dvajseto leto na voljo Iranu za vezbanje njegove vojske.

Po izkušnjah, ki jih je Amerika imela v Vietnamu, kamor je tudi najprej poslala vojaške inštruktorje, nato pa se zapletla v strahotno pokol, se člani kongresa upravičeno sprašujejo, kaj pravzaprav bodo ti ameriški inštruktorji v Iranu storili v primeru, če bi na tem področju prišlo do kakšnega konflikta.

In to področje zares ni tako mirno, tako urejeno, da bi mogli morebitni konflikt povsem izključiti. Vrh tega ZDA prodajo Saudovi Arabiji veliko orožja, najmanj za milijardo dolarjev na leto, Izrael pa dobi od ZDA še več orožja kot Saudova Arabija. Ne bomo tu dodajali, da dobiva v zadnjem času veliko orožja iz ZDA tudi neposredno izraelska soseska, to se pravi tisti del arabskega sveta, ki je z Izraelom v vojni, pa čeprav trenutno orožje miruje.

Usva tega kaže izhajajo logična vprašanja, ali je zares v interesu ZDA, da na račun velike prodaje

(Nadaljevanje na zadnji strani)

znakov kljukastega križa, tega klavnega simbola strašne preteklosti.

«Zakaj je prišlo do zmešnjave, zakaj se je zbralo toliko ljudi? Kaj smo pravzaprav zakrivali?» — so spraševali mladi Danci, ki so se vrnili s sprehoda.

«Kje so zemeljski ostanki pobitih žrtv?» — so vprašali tuji gostje.

«Tu, pod vašimi in našimi nogami» — je bil odgovor.

Nastala je tišina. Opažala se je duševna napetost.

«In kaj pomenijo te pesti?» (spomeniki padlim v obliki dvignjene pesti op. ur.)

«To so pesti odpora, upora. Postavilo jih je ljudstvo v znak spoštovanja nasproti žrtvam, ki ležijo tu v skupnem velikem grobu. Postavilo jih je tudi v znak, da se ne bo nikoli sprijaznilo s kljukastim križem in podobnimi znaki, ki predstavljajo takšno in podobno ideologijo» — je prevedel prof. Mirko Milošević razlago funkcionarja notranje uprave.

Po vsem tem so Danci dolgo molčali. Nato pa je dekle, ki je bilo z njimi, bruhnilo v jok. Mladenci pa so dolgo gledali v tla in molčali, nakar so se opravičili. In nekaj pozneje, vtem ko so delavci popravljali njihovo vozilo pred hotelom «Niš», so mladi gostje iz Danske strgali s svojega vozila še zadnje znake nalepk, ki so povzročile tolikšno ogorčenje. Razumeli so pač, zakaj so se njihovi niški vrstniki s tolikšnim ogorčenjem pogledali nad njihovo vozilo s kljukastimi križi. Mlado dansko dekle, ki je na Bubuju bruhnilo v jok, je pred odhodom reklo:

«Hvaležni smo vam, da ste nam šli na roko, da smo se sporazumeli. Jugoslavije ne bomo pozabili.»

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

«Stopimo na Bubujo», — je rekel načelnik svojim sodelavcem. (Bubanj je grčkok ob Nišu, kjer so nastili pobili veliko domačinov in kjer je danes veliki grobišče padlih borec op. ur.)

Na filmskih platnih

Berry Gordy:
Mahogany

V ameriškem filmu Berryja Gordyja «Mahogany» (Mahogany, I. 1975) zasledimo marsikako zanimivo prvo, kot je npr. sočasne evropskega in ameriškega sveta, ali tudi svet mode in fotografije, v katerem se en del zgodbe alternira z drugim, postavljenim v svet ameriškega političnega boja. Predvsem pa je zanimivo, da se v filmu povračajo melodramske komponente, neobičajne za današnji ameriški film.

Gre za zanimivo delo, v katerem pa režija vendarle zaostaja za scenarijem Johna Byruma (ki je medtem tudi sam postal režiser). Protagonistka, pevka in igralka Diana Ross ne igra slabo, vendar bi vloga zahtevala močnejšo osebnost. Bolj zadeta je uporaba Anthonyja Perkinsa in Jean-Pierra Aumonta, poleg katerih igrajo še Billy Dee Williams, Nina Foch in Marisa Mell.

Gilliam - Jones:

Monty Python
and the
Holy Grail

Film «Monty Python and the Holy Grails» (Monty Python, 1974) nam prinaša novo skupino filmskih komikov, ki se seveda imenuje Monty Python in ki jo sestavljajo Graham Chapman, John Cleese, Terry Gilliam, Eric Idle, Terry Jones in Michael Palin. Vsi nastopajo v filmu, in sicer vsakdo v več vlogah, vsi so tudi avtorji scenarija, le dva pa sta režiserja: Gilliam in Jones.

Ze lepaki film, kot tudi izvirni naslov («Monty Python in the Holy Grails») nas opozarjajo, da gre za parodijski film, v katerem so se zadnje čase poskušili tudi drugi komiki, kot npr. Woody Allen, Mel Brooks in Gene Wilder. Ta ekipa, ki ne dopušča individualizacije članov (tudi zato, ker vsakdo nastopa v več vlogah), pa se bo težko uveljavila v Italiji kot omenjeni komiki, čeprav je v anglosaškem svetu že zaslovela. Treba je tudi dodati, da kolektivni značaj filma poudarja zmedo realizacije, ki ni vedno produktivna za komične učinke. Tu pa tam je vendar kak zabaven prizor, kot npr. v paralelnem razvoju dveh dejanj (dveh žanrov, zgodovinskega in detektivskega filma) in v nenadnem koncu.

Tudi tu je pripravil dupliranje, ki sicer ni vedno posrečeno, igralec Oreste Lionello, ki daje italijanski glas Woodyju Allenu: mimogrede opominimo, da ni nikdar prišel na platno filma, v katerem je Lionello sam kot protagonist poskusil paradijo — Allenove paradije: «Provaci ancora Lionel».

Mario Lanfranchi:

La padrona
è servita

Maria Lanfranchija delo «La padrona è servita» je primer italijanskega erotičnega filma s poudarjeno ambientacijo, torej za erotično varianto italijanske filmske komedije. Ženskega čara v filmu ne primanjkuje, saj nastopata v glavnih vlogah Senta Berger in Erika Blanc (poleg Maurizia Arene in Bruna Zanina, mladenci iz Fellinijevega «Amarcorda»), primanjkuje pa mu idej v scenariju in v realizaciji.

S. G.

RADIO VELEIZIJA

SOBOTA, 14. AVGUSTA 1976

ITALIJANSKA TELEVIZIJA

Prvi kanal

- 13.00 Poljudna znanost: Komični film — prvo nadaljevanje
- 13.25 Vremenska slika
- 13.30 DNEVNIK in Danes v parlamentu
- 18.00 Program za mladino: Za primernejše žitljenje pod vedrim nebom
- 19.10 Izžebanje loterije
- 19.15 Nabožna oddaja
- 19.25 Posebna oddaja o dejavnosti parlamenta
- 20.00 DNEVNIK
- 20.45 Glasbena prireditev «PER UNA SERA D'ESTATE»
- Nocoj bo zadnji večer srečanja z neapeljskim gledališčem «Auditorio di Napoli», kjer so registrirali sedmo nadaljevanje te glasbene prireditve v letošnjem poletju. Tudi ta oddaja se drži kalupa prejšnjih prireditev in skuša zadovoljiti najrazličnejše okuse, tako tiste, ki ostajajo tesno povezani s starimi tradicijami, kot tiste, ki težijo po novem.
- 21.50 DNEVNIK
- 22.00 Lov na tune na odprtem morju — dokumentarec
- Ob koncu Zadnje vesti, Danes v parlamentu in Vremenska slika

Drugi kanal

- 17.00 Sportna oddaja — prenos iz Pescara
- PLAVALNE TEKME ZA EVROPSKI POKAL
- 18.30 Rubrike Dnevnik št. 2 — Ankete, Sport, Parlament
- 19.00 Veliki lov: «LE FATICHE DI ERCOLE»
- Gre za film, ki ga je napravil John Houg, v glavnih vlogah pa nastopajo John Mills, Lilli Palmer, Brian Keith in drugi.
- V nasprotju s tem, kar bi mogli sklepati iz naslova, ne gre za težave, s katerimi se je moral ubadati grški mitološki junak Herkules, pač pa gre za prigode skupine prijateljev, ki so se lotili iskanja zaklada, ki si ga je nakopila nemška nacistična stranka, oziroma vodstvo te stranke in ki naj bi služilo nacistom tudi potem, ko bodo, oziroma ko so propadli.
- Akcija se začne na Sinji obali, kjer živi s svojo mlado ženo francoske narodnosti Nemec Schroeder, ki ga oropajo in nato se pretepejo. Na pomoč mu priskočita Manoucha in Ercole, mož, ki ga stalno spremlja in ki je slišal nekakšen ropot. Schroeder noče na policijo, da bi prijavil svoj primer, zaupa pa svoje težave ožji skupini prijateljev, ki jim tudi pove, zakaj so ga pretepli. Med zadnjo vojno, ko je bil še v Berlinu na nacističnem poveljstvu...
- 20.00 DNEVNIK — ODPRTI STUDIO
- 20.45 Zdržene drave so stare 200 let
- POTOVANJE V ZGODOVINO ZDA
- V potovanju v zgodovino ZDA bomo danes dospeli v dobo, ko je prišlo do preloma med kolonijami in matično domovino. Angleške kolonije v Ameriki so se namreč ekonomsko in kulturno naglo razvile in zato jih je začela moriti «povzgo» odvisnosti od neke matične domovine, ki praktično ni bila matična domovina, saj so Ameriko naseljevali ljudje iz vseh predelov sveta, Angliji pa so predstavljali le del tega prebivalstva.
- 21.40 DNEVNIK — DRUGA ODDAJA
- 21.50 Glasbeni film v Evropi: POLICAJ JACK
- V izvirniku je ta film nosil naslov «Jack's the boy». Je to angleški glasbeni film iz leta 1932 in je za Italijo pravzaprav nekaj novega, saj angleški film iz tiste dobe ni tako rekoč šel preko domačih meja.
- Film je režiral Walter Forde, ki pa se je bil do tedaj bolj uveljavljal v gledališču. Zato se čuti v filmu vpliv gledališkega človeka. Toda k sodelovanju je povabil dva zelo popularna tedanja britanska umetnika, ki sta prav tako kot on veljala za odlična odrska umetnika.
- Zgodba govori o lahkoživem sinu zelo strogega očeta policaja. Sin, kljub strogemu očetu in kljub svoji lahkoživosti, hoče po očetovih stopinjah.
- Ob koncu DNEVNIK — ZADNJE VESTI
- 23.30 Ospeleliti: Boks
- Srečanje med Fabrizioom in Trioulajem za evropsko prevenstvo
- JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA
- Ljubljana
- 19.05 Obzornik
- 19.25 Disneyev svet — serijski film
- Charli Crawford in nosati medved
- Študent arheologije Charli se je odpravil v Mehiko na raziskovanja, da bi našel dokaz, za svojo trditve. Pri delu mu pomagajo nosati medvedi Mundy, ki mu krajejo hrano in preprečuje vse, česar se dotaknejo. Kljub temu so prikupni...
- 20.15 Risanka
- 20.30 DNEVNIK
- 21.00 PREPROSTO ŽIVLENJE — celovečerni film
- Po noveli Gwena Davisa sta avtorja Comden in Green napisala scenarij o dekletu, ki ima po svoje nenavadno obroč, s katerimi se poroči, vsak njen mož nenavadno hitro obsoji, se od nje loči, nato pa kmalu umre. Ko pokoplje svojega četrtega moža, je najbogatejša vdova na svetu. Tako je bogata, da ne ve, kam z denarjem, ker si baje želi le skromnega življenja na kmeth. Ko pa hoče svoje bogastvo podariti državi, jo pošljejo k psihiatru. V obliki retrospektive spremljamo njeno usodo.
- 22.45 DNEVNIK
- 23.00 Prodali so jih milijon: Albert Hammond in Michel Legrand
- Poleg vodje oddaje pevca Vinca Hilla in skupine Jeunng Generacija bosta nastopila tudi skladatelja Albert Hammond in Michel Legrand. Prvi je angleški skladatelj, ki je živi v glavnem v Španiji in v Gibraltarju, drugi pa je znan skladatelj, ki je napisal glasbo za najmanj 50 filmov in dobil že dva oskarja za filmsko glasbo.
- Koper — barvna
- 20.30 Otrški kotiček — risanke
- 21.15 DNEVNIK
- 21.35 PUCCINI — drugi del
- 22.40 MRACNA REKA — dramatisiran roman
- Zagreb
- 19.05 Koledar
- 19.15 Posnetek predstave s FESTIVALA OTROK V ŠIBENIKU
- 21.00 Vaš slager sezone
- 22.05 TUDI TO JE LJUBEZEN — celovečerni film

TRST A

- 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 Poročila; 7.05 Jutranja glasba; 11.35 Ponovno na sporedu; 13.30 Glasba po želji; 17.00 Motivi iz nedavne preteklosti; 18.30 Klasiki 20. stoletja; 19.10 Ženski liki v romanu: «Knežinja Klevska»; 19.40 Pevska revija; 20.40 Glasbeni utrinki; 20.35 Jože Peterlin: Landerarska jama — drama; 21.15 Orkester; 21.30 Popevke; 22.30 Glasba za lahko noč.
- KOPER
- 7.30, 8.30, 12.30, 14.30, 17.00, 18.30, 21.30 Poročila; 8.50 Pisana glasba; 10.15 Glasbeni portret; 10.35 Iz kulturnega sveta; 10.45 Festivalbar; 11.15 Orkester Schiffrin; 11.45 Nove plošče; 12.15 Glasba po želji; 14.35 Plošče; 15.30 La Vera Romagna; 16.30 Z nami je...; 16.45 Pesem sledi pesmi; 17.45 Poje Višnja Kurbur; 18.00 Glasba po želji; 19.00 Vročini 100 kilovatov; 19.35 Zapojmo in zaigramo; 20.00 Prenos RL; 20.30, 21.35 in 22.35 Glasbeni vikend.
- RADIO 1
- 7.00, 8.00, 13.00, 14.00 Poročila; 8.30 Jutranje popevke; 9.00 Vi in jaz; 12.10 Najnovejše popevke; 13.20 Preizkušajo se dilentanti; 14.00 Drobce satire in še kaj; 15.00 Aktualnosti, turizem in šport; 15.40 Veliki variete; 17.10 Šporn iz naših krajev.

SLOVENIJA

- 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 14.00, 16.00, 20.00 Poročila; 7.20 Rekreacija; 7.50 Na današnji dan; 9.08 Glasbena matineja; 10.05 Pionirski tednik; 10.35 Počitniški program; 11.15 Kam in kako? 13.10 Godala v ritmu; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Domači napetvi; 15.05 S pesmijo po Jugoslaviji; 16.45 Vrtljak; 17.45 Kinjske novosti; 18.45 Zabaval vas bo...; 19.05 Polni divertimento; 20.40 Ansambel Dečo Zgur; 20.50 Lahko noch, otroci!; 21.00 Glasbena panorama; 22.00 Za prijetno razvedrilno; 22.30 Za slovenske izseljence; 00.05 S pesmijo v novi teden; 2.30 Zvoki iz naših krajev.

Kaj pomeni igra na prostem tudi za bolj šibkega otroka

Za utrjevanje fizičnega in tudi duševnega stanja otroka

Pred dnevi smo obravnavali vprašanje, kako morejo izleti in ekskurzije v prirodu služiti kot odlična vzgojna priložnost tudi za bolj strahljive otroke. Danes se bomo ustavili pri vprašanju, kako naj starši izkoristijo sleherni priložnost, da nudijo otroku čim več čistega zraka in igre na prostem.

Posebno letos se vreme tudi sredi poletja zelo naglo menjuje, to da spreminjanje vremenskih razmer ne sme preprečevati otroku, da bi se igral, da bi se naučil svežega zraka. Posebno mestne otroke bo dobro delo, če se bo po plohi ali dežju naužil med igro čistega zraka.

Neutemeljen je strah staršev, ki se bojijo, da bo nagla sprememba vremena škodovala otroku, da se bo otrok prehladil, če bo nenadoma nekoliko bolj hladno. Otroka, seveda če je zdrav, moramo izpostaviti tudi takšnim vremenskim spremembam in ga celo ohrabriti, da stopi iz hiše tudi če vreme ni najlepše, tudi če dežuje, če piha veter, če sneži, seveda ne v sedanjem letnem času. Seveda pa mora biti otrok razmeram ustrezno obložen in obut. In otroku moramo omogočiti nemoteno igro z vrstniki izven ozkega kroga stanovanja, na prostem, pa naj gre za dvorišče, park ali gmapjo. Tudi moderno in udobno stanovanje ne more otroku zadostiti, ne more mu nuditi tistih možnosti, da okrepi svoje zdravje, kot mu jih nudi narava.

Starši ki ne dopuščajo otroku, da bi se razvil na prostem zaradi tega, ker je zunaj bolj hladno ali celo «grdo» vreme, ker pač nekoliko prši ali kaj podobnega, prav gotovo ne prispevajo k telesnemu in

duševnemu razvoju ter zdravju otroka. Z omejevanjem svobode podčrtujejo njegov morebitni občutek manjvrednosti, njegovo odvisnost in tudi njegovo fizično neopornost. Vrh tega ga tudi preveč in brez potrebe vežejo nase in na dom, tako da postane preobčutljiv, nervozen, nezadovoljen, včasih celo neoseben. Določeno pogosto se tak otrok umakne vase in postane odpujen. Tak otrok bo občutil tudi depresijo, ker se ne bo mogel igrati in družiti z vrstniki in z lastnostjo gledati z okna na svoje vrstnike in tovaršje, kar uživajo v kolektivni igri na dvorišču. Zaradi pogostih čevanj otroka od njegove naravne družbe, od njegovih tovarišev, zaradi pogostih vremenskih sprememb, morda tudi zaradi tega, da bi se ne umazal, da bi se ne udaril itd., more priti pri prizadetem otroku do tako imenovane družbene neprilagodljivosti.

Pogosta angina ali prehlad, napadi gripe, razne alergije, slabokrvnost, glavobol, pa tudi nerazpoloženje in slab tek, končno nemirno spanje in še vrsta podobnih težav, ki jih opaža nesmotno skrbna mati pri otroku, so pravzaprav zunanji znaki šibkega zdravja neodpornega otroka, ki so ga starši preveč varovali iz strahu, da bo otrok zbolel, če mu bodo dovolili, da se ob slabem vremenu igra na prostem.

V nasprotju s takšnimi starši bolj življenjski starši izkoristijo sleherni priložnost, da svojemu otroku pomagajo k temu, da se čimprej osamosvoji, da se osvobodi pretilanih spon, ki ga vežejo na dom, da se čimprej fizično in duševno okrepi. In takšen otrok bo kmalu našel izven svojega doma sebi primerno družbo in z njo tudi sebi primerno veselje. Razen krepitve

zdravja bo v družbi z vrstniki prilagodil svojo mlado osebnost razmeram in se bo že v mladih letih naučil na normalno življenje v kolektivu, ki mu pravimo družba.

Seveda ne velja to prav za vse primere. Kadar imamo opravka z zares manj odpornim otrokom, tedaj so starši dolžni stopiti po navsvet ali tudi pomoč k zdravniku, da bi tudi nežnejšemu otroku omogočili več radosti, več sproščenosti z vrstniki izven doma ob vsakem letnem času, pa čeprav ne vedno ob vsakem vremenu.

VLADIMIR ČOLOVIČ

Koča na Dolcu ali Tržaški koči

(Tekst in slika: Edi Selhaus)

Načrten prodor na ameriško tržišče

Pohištvo v kolonialnem slogu, ki gre v ZDA za med, je žal izjema — Vrsta drugih izdelkov ima enake možnosti

LJUBLJANA, 11. avgusta — Čvrsto in masivno pohištvo v ameriškem kolonialnem slogu, za katerega Američani v šali pravijo, da ga znajo Slovenci izdelati bolj kot oni sami, je lahko zgled za uspešen prodor našega gospodarstva na drugi strani Atlantika.

Lesna podjetja so se ogromnega tržišča lotila načrtno in vdira v kraljestvo, ki je bilo doslej domena Japoncev in drugih. Slovensko pohištvo sedaj poznajo od vzhodne do zahodne obale. Tudi na nedavni Svetovni trgovinski razstavi v Clevelandu bi lahko Slovenijales in Lesnina vsak dan sproti razprodala razstavljeno kolekcijo.

Toda pohištvo v kolonialnem slogu, ugotavljajo ocene skupne razstave slovenskega gospodarstva in pogovorov naše gospodarske delegacije v Clevelandu, ki jih je večerj obnavljalo predsedstvo Gospodarske zbornice Slovenije, sedaj pa bo z njimi seznanjen tudi širok krog slovenskih gospodarskih organizacij, je žal samo izjema. Glavne značilnosti naših blagovnih razdobjev z ZDA so namreč razdrobljen nastop, kratkoročna usmeritev in dejstvo, da pravzaprav ne poznamo niti mi Američani niti oni nas. Odtod tudi začudenje in presenečenje obiskovalcev razstave v Clevelandu, ko so ob stolihi in omarah videli tudi nič manj kvaliteten, čeprav resda skromno predstavljaj, izbor konfekcije, usnje, galanterije, mopedov, športnih, steklenih in drugih izdelkov.

Zato seveda ni nič nerazumljivega, da je delež lesno-predelovalne industrije kar 42,9 odstotka vsega slovenskega izvoza v ZDA in da ta industrija v Sloveniji načrtuje, da bo izvozila za 32 milijonov, od skupno 45 milijonov dolarjev lesnih izdelkov, kolikor jih namerava izvoziti Jugoslavija v letušnjem letu.

Poleg lesnopredelovalnih podjetij se na drugi strani Atlantika uveljavljata tudi kovinskopredelovalna industrija in industrija nekovin, vendar v mnogo manjši meri kot bi to bilo možno, nekoliko slabše pa je z elektronično, tekstilno, usnjarsko in živilsko industrijo. Pri tem pa je treba za nameček pripomniti, da je bil lanski delež slovenskega izvoza v skupnem jugoslovanskem izvozu vsega 14,4 odstotka ob 14,5 odstotkih izvoza, in da nas torej drugod po državi prekašajo.

Kakorkoli, skupna slovenska razstava v Clevelandu je dosegla svoj namen. Ameriški tisk je zelo ugodno ocenil razstavljeno blago in 30 tisoč obiskovalcev je v slovenskem delu, ki je po splošnem mnenju po izboru blaga in organizaciji sami prekašal ostale dele Svetovne trgovinske razstave, je videlo design in kvaliteto, ki bi bili v čast industriji sleherne dežele.

Seveda pa je bil ta stik slovenskega gospodarstva z ameriškim tržiščem le prvi korak v vrsti stikov, ki morajo sedaj slediti. Najpomembnejša naloga, ki jo je treba opraviti, je prav gotovo ustanovitve konzorcija slovenskih gospodarskih organizacij za poslovanje z ZDA, ki mora oblikovati enotno politiko našega nastopa, ob njem ali v njegovem okviru pa je treba ustanoviti seveda tudi ustrezne poslovne skupnosti, ki bodo uredile financiranje prodora, obdelavo tržišča, oblikovanje skupne prodajne organizacije in podobno.

Večjo pozornost kot doslej bo treba nameniti tudi 80 tisoč clevelandskim Slovincem, ki bi jih morali bolje seznaniti z gospodarstvom v matični domovini, če želimo, da bodo v naših, lastnih ali ameriških podjetjih pomagali oživljati blagovno menjavo. Drugače bo potrebno razporediti verjetno tudi naša pred-

stavnstva, ki so sedaj bolj ali manj osredotočena le na New Yorku, medtem ko so v področja, ki bi zanimala naše gospodarstvo, seveda tudi v srednjih in zahodnih državah.

Podobni značilnosti naših odnosov, ki kažejo, da so se ti razvijali stihistično, je tudi pomanjkljivo informiranje o naših gospodarskih zmogljivostih, pa tudi uporabljanje posrednikov, zaradi katerih mnoge naše OZD zaslužijo manj, pa bi v resnici morale.

V vrsti nalog, ki jih bo potrebno opraviti, če želi slovensko gospodarstvo izrabiti uspeh clevelandске razstave, so tudi živahnije angažiranje ameriškega kapitala, joint-venture sodelovanje, skupni nastop na tretjih tržiščih, program naših nastopov na razstavah. Nadalje se bodo gospodarske organizacije morale načrtno povezovati s predstavništvi naših bank v ZDA, v Clevelandu in morada tudi drugod bo treba zgraditi »poslovno središče« s predstavništvom, skladišči in podobno, ki bo izhodišče za naš prodor na tem področju, predvsem pa bo seveda potrebno bolj spoznati tržišče in poslovne navade te razsežne, za nas gospodarsko zelo zanimive, a nič manj zahtevne dežele.

DUSAN SNOJ

NA PODZEMSKI ŽELEZNICI — Marsikdo s tesnobo v srcu sede na vagonске klopi, sieherni pa se nasmejan in obogaten z novim, čudovitim spoznanjem vrne iz jame.

Turistična „tovarna“ pod zemljo

Medtem ko turistični delavci, ko se vreme poslabša, vsepovsod preklinjajo, pa si v Postojnski jami zadovoljno manejo roke. Ko turisti zaletijo hlad, ki preprečuje sončenje in kopanje, se razležejo od morja na izlete, in mnogo jih gre obiskat prav Postojnsko jamo.

Na vrhuncu sezone, julija in avgusta, se je štiriidesetim stalnim vodnikom pridružio še trideset dijakov in študentov, ki vodijo skupine od pol devete pa do osemnajste ure in razlagajo skupno v osemih jezikih.

In res ta »turistična tovarna« obratuje ves dan. »Reprodukcijski material« daje ves svet. Prihajajo, marsikdo s tesnim srcem sede na podzemsko železnico, ven pa pridejo za zadovoljni, nasmejanji, obogateni z novo naravno lepoto. V 158. letih, kolikor je minilo od uradne otvoritve jame, se ji zvrstilo že kakšnih 14 milijonov.

STROKOVNA RAZLAGA — Posamezne »jezikovne« skupine vodijo posebej izurjeni vodniki.

POČITEK MED OBISKOMA — Vodniki lovijo sončne žarke, preden se z novo skupino spet podajo v jamo.

Tekst in slike: J. Zrnce

Novo turistično naselje

Po Bernardinu in Dubravi še Červar pri Poreču — Slovenci med največjimi »zakupniki« garsonjer in apartmajev — 90 dni so na razpolago Plavi laguni

POREČ, 11. avgusta — Bernardinu in Dubravi (Babin Kuk) se te dni pridružuje še tretje turistično mesto ob naši obali — Červar—Porat pri Poreču. Medtem ko smo zgodnje in nezdore okrog Bernardina, pa tudi Dubrave precej skrbno zasledovali, pa smo o Červarju bolj malo govorili, in še to v glavnem v obliki reklama. Pa je to mesto zanimivo, še posebej za Slovence, saj smo ga gradili, sedaj pa smo med največjimi »zakupniki« garsonjer, apartmajev itd. v novem turističnem čudju.

Ideja za gradnjo tega mesta se je rodila le ta 1972. Tega leta so GIP Gradis iz Ljubljane, SGP Pionir iz Novoga mesta, gradbeno komunalno podjetje Gradkom iz Rovinja, montažno podjetje Monter iz Zagreba, gozdarsko-hortikulturno podjetje Istra iz Buzeta, urbanistični in-

stitut SR Hrvatske, urbanistični projektirni zavod Istre Urbis 72 iz Pule in lesnoindustrijsko podjetje Novoselac tudi že ustanovila poslovno združenje Euroturist in takoj pričeli z realizacijo projekta. Vsa dela — od pripravljanih del do končnih — so opravljale članice poslovnega zdru-

ženja, s prvo etapo pa so pričeli leta 1975. Prav tako so že lani pričeli sklepajti pogodbe s kupci in vseh tistih mestih, kjer imajo sedeže članice Euroturista. Graditelji so se domeniili, da lahko stanovanje kupi vsak državljan SFRJ ali pa delovna organizacija s tem, da del cene pla-

ča vnaprej, preostali del pa po dogovoru.

Doslej so sklenili že preko 600 kupoprodajnih pogodb (v prvi fazi pa bo na razpolago 850 stanovanj), zanimivo pa je, da je med kupci le približno 35 odstotkov organizacij združenega dela s Hrvatske, Slovenije in Srbije, medtem ko so večji del stanovanj kupili zasebniki, med katerimi je največ inženirjev, odvetnikov, zdravnikov, profesorjev, obrtnikov in delavcev, začasno zaposle-

nih v tujini. Približno 10 odstotkov kupcev pa odpade na upokojence, ki bodo v Červarju živeli stalno, medtem ko bodo drugi lastniki živeli v tem turističnem mestu le v času dopustov oziroma vikendov.

Červar naj bi bil dokočno dograjen leta 1979, razpolaga pa naj bi s 7000 posteljami, kar pomeni, da bo novo turistično naselje večje kot je danes sedež občine — Poreč. Prva etapa je v glavnem že dograjena; prejšnji mesec so izročili ključne 380 lastnikom, te dni pa jih bodo izročili še prav tolikim. V teh stanovanjih bo skupaj 3400 postelj, še sedaj pa pripravljajo gradnjo še 500 apartmajev, ki pa naj bi bili vseljivi že v prihodnjem letu.

ILIJA BREGAR

Mesto pod lipami

Cetinje, zibel stare črnogorske države, naredi na potnika nepozaben vtis - Preteklost na vsakem koraku

CETINJE, avgusta — Močan vonj cvetočih lip je prvi pozdrav, ki preseneti popotnika ob srečanju s Cetinjem, zibelko stare črnogorske države, kar je pravzaprav prijetno doživetje, kajti še preden se pogled sprime s številnimi zgodovinskimi posebnostmi, začutiš, da prihajaš v sredino, ki skuša zapustiti vtis nečesa nepozabnega.

V mestu, kjer je vsak odgovor deležen dolge razlage, dobiš na vprašanje, od kod tolikšna pozornost lipam, preprost odgovor, da ne gre za nobeno posebno zgodovinsko zgodbo. Nehote pa se utrne misel, da so Cetinjani pred desetletji poskrbeli za oplemenitev sicer svežega planinskega zraka in tako dokazali prirojeni smisel za ustvarjanje posebnosti.

Bežni obisk Cetinjskega polja, na katerem je vladar Zeta, Ivan Crnojević, ob umikanju pred turškim pritiskom zgradil dvor, gotovo ne more potešiti vse tiste radovednosti, ki se poraja iz bogatih pripovedovanj o slavni preteklosti črnogorskega naroda.

Sedanjí rod skuša črpati moči iz neusahljivega studenca, pri čemer pa niti za trenutek ne pozablja, da je prihodnost v industrijskem razvoju, katerega nosilec je na Cetinju elektroindustrija Obod. Strokovnjaki in delavci imajo odgovorno nalogo, kajti začetna pot razvoja, ki ga tu in tam pretresajo težave, je še kako pomembna za današnji in jutrišnji dan, za rodove, ki ne morejo in ne bodo živeli od stoletnih preteklosti, ki jim je sicer v neizmerni ponos.

Vsak skok v preteklost Cetinja je zanimivost zase, o čemer najbolj zgornjo pričajo bogate zbirke v državnem, Njegoševem, etnografskem muzeju, v muzeju NOB, samostanskem muzeju, v umetniški galeriji Črne gore in v centralni narodni knjižnici, pozornost pa vzbujajo še številne veličastne zgradbe, med katerimi velja nameniti pozornost nekdanjim diplomatskim predstavništvom evropskih držav.

Po letu 1878, ko je bila na berlinskem kongresu Črna gora deležna popolnega mednarodnega priznanja, je prišlo seveda do vzpostavljanja diplomatskih stikov, to pa je vodilo k ustanavljanju poslaštven na Cetinju. Vseh je bilo dvanaest, zastopane pa so bile praktično vse države, ki so imele takrat vodilno vlogo v Evropi.

Zanimiva je zgodba o »legaciji« Francije, do katere naj bi prišlo po pomoti. Poslopje francoskega poslanstva, v katerem je sedaj centralna narodna knjižnica Črne gore, ki premore okoli milijon zvezkov, bi moralo

nja, angleška služi mestni knjižnici, srbsko in bolgarsko pa razjeda zob časa. Nobenih ostankov ni več za grško, belgijsko in nemško legacijo, prav gotovo pa ne smemo pozabiti na te diplomatske zgradbe, ki so bile nastale v krilu najstarejšega črnogorskega hotela Lokanda, kasneje preimenovanega v Grand. V tem poslopju gostujejo trenutno delavci podjetja Partizanski put, ki prebija čisto proti Badvi, ameriški turisti pa se čutijo kar malce pomembni, ko spoznavajo, da so njihovi diplomati nekoč opravljali poslanstvo tudi »na koncu sveta«.

D. UTENKAR

Najbolj živahno se širi Velenje

Med desetimi največjimi slovenskimi mesti je na zadnjem mestu pristalo Novo mesto

LJUBLJANA, 10. avg. — Naravna gibanja in selitve so med tistimi dejavniki, ki odločilno vplivajo na število prebivalcev v mestih. Kljub temu, da ti vedno bolj bežijo iz mest v okolico, pa so na lestvici desetih slovenskih mest z največjim številom prebivalcev še vedno ista mesta kot pred desetimi leti. Nekoliko se je spremenil samo njihov vrstni red. Po podatkih Zveza RS Slovenije za statistiko je bilo število prebivalcev v desetih največjih slovenskih mestih v letu 1966 in junija letos naslednje:

	1966	junij 1976
Ljubljana	189.500	243.244
Maribor	108.799	126.131
Celje	32.808	37.403
Kranj	25.098	29.681
Trbovlje	16.453	16.620
Jesenice	15.955	17.541
Koper	14.081	20.595
Novo Gorica	10.863	16.455
Novo mesto	10.662	14.211
Velenje	9.110	15.517

V obdobju od leta 1966 do letošnjega junija se je najhitreje povečalo število prebivalcev v Velenju, kjer se je v desetih letih povečalo za 70 odstotkov, močno pa se je povečalo tudi število prebivalcev v Novi Gorici, Kopru in Novem mestu in sicer od 33 do 51 odstotkov. Najmanj, namreč le za odstotek se je v tem obdobju povečalo število prebivalcev v Trbovljah. Ljubljana, Maribor, Celje in Kranj so še vedno največja štiri slovenska mesta. Na lestvici mest z največjim številom ljudi v Sloveniji je najbolj napredoval Koper in sicer s sedmega na peto mesto, medtem ko je Novo mesto padlo prav na deseto mesto, čeprav je število prebivalcev v tem mestu v desetih letih zrastle kar za 33 odstotkov. Po slovenskem občinskem registru stalnega prebivalstva je bilo junija letos v Sloveniji 1.819.197 prebivalcev, od tega 747.197 mestnega prebivalstva in 1.072.000 nemestnega.

VESNA BERTONCELJ

Milijarde za baker, baker za milijarde

Lov na rudo

Podjetni načrti Rudarsko topilniškega bazena Bor

Okoli 19.000 delavcev Rudarsko-topilniškega bazena (RTB) Bor mora letos sprejeti dve pomembni odločitvi, ki bosta bistveno vplivali na nadaljnji razvoj bazena. Medtem ko so se glede srednjeročnega načrta razvoja do leta 1980 (investirali naj bi okoli 9 milijard din) že domenili, pa jih odločitev o organiziranosti še čaka. Osnutek samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD je namreč prav zdaj v javni razpravi, ki bo trajala do 20. tega meseca. Sporazum predvideva, da bo SOZD imela 13 organizacij združenega dela oziroma 36 TOZD, RTB Bor pa naj bi takšno podoben dobil že pred iztekom letošnjega leta.

V osebnih izkaznicah RTB Bor bi lahko prebrali, da je za zdaj edini proizvajalec bakra v Jugoslaviji in med največjimi v Evropi (če ne upoštevamo Sovjetske zveze, pridobijo na stari celini več bakra samo še Poljska). Sicer pa je treba priznati, da je RTB Bor v svetovnem merilu s proizvodnjo 150.000 ton bakra na leto prej majhen kot pa veliki.

V rudnikih bakra Bor in Majdanpek nakopujejo oziroma s pomočjo flotacije in topljenja pridobijo na leto 100.000 ton bakra, za 50.000 ton pa rudo uvažajo od vsepovsod. Vse predelovalne zmogljivosti so namreč prirejene za večjo domačo proizvodnjo, do katere naj bi prišlo že v prihodnjih petih letih. Poleg bakra proizvedejo tovarne v okviru RTB Bor še okoli milijon ton kemičnih proizvodov (predvsem umetnih gnojil) in približno 80 ton plemenitih kovin (zlata, srebra itd.).

Delavci delajo v več tovarnah, ki so v 11 občinah oziroma v dveh republikah, SR Srbiji in SR Bosni in Hercegovini ter v pokrajini Vojvodini. Takšna bi bila kratka predstavitev RTB Bor. Seveda bi za popolnejšo sliko morali omeniti tudi tovarno gumijastih izdelkov Fagum v Zvorniku pa industrijo za proizvodnjo apna in kamna Veljko Dugošević v Kučevu itd., toda osnovni namen tega pisanja je, da skušamo na kratko opisati razvoj RTB Bor do leta 1980, oziroma kako bodo porabili okoli 9 milijard din, ki so jih namenili za razvoj.

Če bi hoteli predstaviti razvoj RTB v prihodnjih petih letih glede na pomembnosti oziroma obseg vlaganj, potem bi vsekakor morali postaviti na prvo mesto odprtje novega rudnika bakra v Velikem Krivelju, če pa se držimo časovnega zaporedja, potem je treba najprej omeniti razširitev sedanjega (več kot 70 let starega) rudnika Bor. Seveda pa je treba spregovoriti tudi o razvoju kemične industrije v Prahovu.

Poldrug milijardo za razširitev

Delavci RTB Bor nakopujejo letno v Majdanpeku (dnevni kop) in Boru toliko rude, da lahko iz nje pridobijo okoli 100.000 ton bakra, in sicer v razmerju 1 : 3 v korist Majdanpeka. »Če hočemo to razmerje obdržati tudi v prihodnje,« pravijo v Boru, »potem moramo rudnik v Boru razširiti. Naš rudnik ima najgloblji kop bakra na svetu (okoli 100 m). Razumljivo je, da je kljub sicer dobri rudi baker iz tega kopu najdražji. V Majdanpeku lahko glede na to, da imajo dnevni kop — kar je pravzaprav običajno v vseh večjih rudnikih na svetu — z neznatnimi sredstvi povečajo izkop rude, pri nas pa je stvar drugačna.« Prva ovira, na katero naletijo, je

zgrešena politika preteklih let, ki je dovolila zidavo naselja (severni del mesta Bor) in postavitev sistema za izkoriščanje in oskrbovanje jame na zemljišču, kjer je veliko dobre bakrene rude — zaloge ocenjujejo za 30 let in več. »Preseljevanje« tega naselja in jamskega sistema bo skupaj z odprtjem dnevnega kopa na tem območju veljalo okoli 1,5 milijarde din. Dela so se že začela in z eksploatacijo naj bi pričeli prav kmalu.

Isto velja za odprtje novega dnevnega kopa, ki ga v Boru imenujejo kop H. Kop se nahaja v neposredni bližini že obstoječega rudnika in po ocenah je tukaj bakrova ruda zelo bogata, vsebuje namreč do 2 odstotka bakra, kar je za današnje razmere zelo veliko. »Pred nekaj desetletji so strokovnjaki menili, da se rudo izplača kopati le tedaj, če vsebuje okoli 10 odstotkov bakra. Ob vrtoglavi naraslanju porabe bakra in omejenih količinah se je ta meja pomaknila krepko navzdol. Sedaj pravijo, da se rudo že izplača kopati, če vsebuje 0,3 odstotka bakra...« pravijo v Boru.

V dnevnem kopu H bodo letno nakopali do 700.000 ton rude (v Boru jo zdaj nakopujejo 4,5 milijona ton) ter pridobili do 20.000 ton bakra. Investicija ne bo — za razmere RTB! — kdove kako velika, ker bo kop H vključen v že obstoječi kop in rudnik bakra v Boru bo tudi po tem predstavljaj zaokroženo celoto. Izkoriščali bodo v glavnem že obstoječo mehanizacijo, flotacija in topilnica bakra pa sta že sedaj dovolj veliki in ju ne bo treba širiti.

Veliki Krivelj — po etapah

Z višjo produktivnostjo dela in razširitvijo dnevnega kopa v Boru na severni del mesta oziroma s kopom H (jamski izkop bodo počasi razpuščali)

naj bi se proizvodnja bakra v RTB povečala na 130.000 ton. Toda RTB ima v »zalogi« še en projekt, ki bo bistveno vplival na večjo proizvodnjo že v naslednjem srednjeročnem obdobju. Gre za nov rudnik bakra Veliki Krivelj.

»Ne bi želel veliko govoriti o tem, kakšna ruda je, kajti to je zdaj še »poslovna skrivnost«, vendar pa moram reči, da je v primerjavi z rudo iz Bosne skoraj trikrat slabša. Prednost Velikega Krivelja je v tem, da ima veliko zalog, ruda pa je čisto na vrhu. V Boru je treba za eno tono rude odstraniti skoraj 3 tone jalovine, v Velikem Krivelju pa je to razmerje 1:1. Sicer pa Jugoslavija baker potrebuje, in to je najbrž glavni vzrok, da odpiramo Veliki Krivelj.« je poudaril direktor novega rudnika v gradnji. Kljub temu pa nam je uspelo izbrskati podatke, da ima Veliki Krivelj v zalogi okoli 700 milijonov ton rude in da načrti predvidevajo v končni fazi letni izkop od 15 do 20 milijonov ton bakra, kar pomeni na leto okoli 60.000 ton bakra. To, da še ne vedo, koliko bo to veljalo, pa je treba verjeti predstavnikom RTB Bor.

Zanimivo je namreč, da so še do nedavnega računali s tem, da bodo rudnik Veliki Krivelj že takoj na začetku odprli v celoti, potem pa so prišli do zaključka, da to ne bo šlo, kajti takšen projekt bi »pogoltnil tolikšne količine denarja, da ga skoraj nismo znali izračunati.« so malce v šali, malo pa zares dejali v Boru. Zato so se odločili za racionalnejšo rešitev — za etapno graditev, kakor delajo tudi drugod po svetu.

Strokovnjaki RTB Bor so osem let raziskovali teren okoli Velikega Krivelja. Zvrtili so 77 km vrtin in izkopali 20 km podzemnih hodnikov, da so lahko povedali, koliko rude je na tem območju. Z izkoriščanjem teh ogromnih zalog bodo pričeli

že sredi prihodnjega leta, ko bodo realizirali prvo etapo.

Za prvo etapo bodo porabili več kot milijardo din. Samo za dodatno opremo (nekaj jo imajo že) bodo morali odšteti 250 milijonov din, saj stane, na primer, samo en bager za izkop rude okoli 30 milijonov din. Seveda pa je ceni primeren tudi njegova zmogljivost — v 24 urah lahko izkoplje in naloži 10.000 ton rude, saj naenkrat zagrabí 32 kubnih metrov zemelja. Kamion stane 14 milijonov din, naenkrat pa pelje do 200 ton rude, za vrtni stroj je treba plačati 17 milijonov itd.

»Predvidevanja, da bodo pričeli z izkoriščanjem že sredi prihodnjega leta, so stvarna, saj naš bazen razpolaga z dovoljno silo, ki je dela s takšnimi stroji vajena.«

Kaj bo rekel svetovni trg?

Z dohodkom, ki ga bo Veliki Krivelj prinesel z eksploatacijo v prvi fazi in seveda s pomočjo SOZD RTB in posojili, naj bi potem izgradnjo novega rudnika nadaljevali. Koliko etap bo še sledilo in kdaj jih bodo realizirali, je težko reči. Odvisno bo pač od tega, kako se bodo stvari razvijale v prihodnjih letih tako pri nas doma kot na svetovnem trgu z bakrom. Treba pa je posebej omeniti, da pri projektu Veliki Krivelj ne gre zgolj za odpiranje rudnika in nabavo potrebne mehanizacije, temveč tudi za gradnjo umetnega jezera (4,5 milijona kub. metrov) za flotacijo rude, preselitev dveh velikih vasi (Veliki in Mali Krivelj), pokopališča (to bo še najtežje, pravijo v RTB) itd. Rudarsko-topilniški bazen Bor naj bi leta 1980 proizvedel okoli 160.000 ton bakra. Za takšno proizvodnjo bi zadoščale že dosedanje zmogljivosti topilnice v Boru in flotaciji bakra v Boru oziroma Majdanpeku, s tem, seveda, da bi jih tehnološko izpopolnili. Toda v Budinu (Makedonija) bo v kratkem odprl drugi rudnik bakra v Jugoslaviji, ki bo na leto proizvedel okoli 100.000 ton koncentrata, iz katerega naj bi v borski topilnici pridobili okoli 20.000 ton bakra. Če bo šel izkop rude po načrtih, bodo seveda morali v Boru pričeti razmišljati tudi o razširitvi topilniških zmogljivosti.

Veliko denarja porabijo in ga bodo še porabili za raziskovalno delo. Odkrivanje novih ležišč in nenehno iskane boljše tehnološke postopke flotacije, s čimer se ukvarja njihov lastni inštitut, so drage stvari. Toda prav tako tudi koristne. Če bi v RTB, na primer, dosegli samo enodostotni boljši flotacijski izkoristek, bi to pomenilo za 10 milijonov din večji celotni dohodek na leto — sedaj znaša

10 milijonov din na dan oziroma 3,65 milijarde din na leto.

Rudniki bakra RTB Bor računajo, da bodo s pomočjo izsledkov njihovega inštituta za baker in boljšo organizacijo dela izboljšali produktivnost po letni stopnji 5,5 odstotka, celotni dohodek pa naj bi rastle po stopnji 10 odstotkov na leto.

Tretja faza Prahova

V okviru RTB Bor deluje v Prahovu kemična industrija, ki se sedaj ukvarja v glavnem s proizvodnjo umetnih gnojil in neorganskih kislin. Čeprav se letos kemična industrija Prahova v poslovanju otepa z velikimi težavami in je prvo polletje zaključila z 18 milijonsko izgubo, pa na drugi strani uspešno nadaljuje s tretjo fazo izgradnje.

Podlaga za izgradnjo tretje faze je surovinska osnova bazena RTB Bor in hkrati predstavlja pomemben člen za nadaljnji razvoj kemične industrije tako v Srbiji kot v Jugoslaviji.

Gre za novo tovarno žveplene kisline (zmogljivost 500.000 ton), tovarno fosforne kisline (180.000 ton), tovarno mono-amonijskega fosfata (130.000 ton), tovarno aluminijevoga trifluorida (4500 ton) in tovarno za proizvodnjo surovin za industrijo pralnih praškov. Vlaganja v tretjo fazo Prahova znašajo približno 2,4 milijarde din, od tega znašajo lastna sredstva 530 milijonov, drugo pa so posojila domačih in tujih bank oziroma partnerjev. Tretja faza naj bi bila končana proti koncu prihodnjega leta.

Kemična industrija Prahova se je že zgodovila za 15-letno sodelovanje z Madžarsko, in sicer na podlagi menjave polproizvodov, ki naj bi na leto znašala okoli 100 milijonov dolarjev. Velja še omeniti, da bodo žvepleno kislino proizvajali iz koncentrata pirita s tem, da ga bodo pražili. Poleg žveplene kisline bodo tako iz pirita pridobili še okoli 150.000 ton železa, 2000 ton bakra, 2 tona srebra in okoli 300 kg zlata.

Vsa vlaganja, ki smo jih doslej opisali, bodo »požrla« nekaj manj kot 6 milijard din — do predvidene vsote, ki naj bi jo porabili do leta 1980, manjka torej še nekaj več kot 3 milijarde din. In kam bo šel ta denar? V raziskovalno delo v laboratorijih in na terenu, v rekonstrukcijo obstoječih obratov, modernizacijo, v nadaljnjo izgradnjo Velikega Krivelja itd. Skratka, opisali smo samo tri večje projekte, ki so že ali pa bodo prav kmalu realizirani in bodo bistveno vplivali na podoben RTB Bor.

Ilija Bregar

Ko zadržite tla Kitajske

Število žrtev in obseg škode sta veliki neznanki — Prizadeto je središče industrijskega bazena na severu — Sam Peking živi urejeno pod šotori

Od katastrofalnega potresa, ki je zgodaj 23. julija uničil severnokitajsko mesto Tangšan, povzročil večjo škodo v Tienčinu ter manjšo v Pekingu, je minilo šestnajst dni. Potres je dosegel jakost 8,2 stopnje po Richterjevi lestvici in v novem času je bil močnejši od njega samo potres 1755, ki je do tal porušil Lizbono.

Znanstvene oznake laiku ne povedo dosti. Francoski seizmologi so razsežnost katastrofe, ki je doletela Kitajsko, ponazorili s konkretnimi primerjavami: potres na Kitajskem je bil petdesetkrat močnejši od tistega, ki je v Furlaniji terjal skoraj 1.300 življenj, energija, ki se je sprostila ob kitajskem potresu pa je bila stokrat večja od energije, ki se sprosti ob eksploziji največje atomske bombe...

Ob teh grozljivih uničevalnih silah, ki so se sprostile, se seveda ponuja vprašanje, kolikšna je škoda in kakšne bodo posledice.

O številu žrtev najbrž ne bomo nikoli zvedeli, kajti Kitajci so glede tega po pravili molčeči. Uradno poročilo pravi, da so bile posledice potresa katastrofalne. Kaj je pod to formulacijo razumeti, je prepuščeno domisljiji.

Tuji, ki so preživeli potresne sunkove v Tangšanu, so mnogi, da je milijonsko mesto do tal porušeno. Bolgaška tiskovna agencija je 17. Pekinga javila prvo število milijon. »To so popolnoma spekulativne številke, je odgovorila agencija »Hsinhua«. Diplomati v Pekingu govorijo o »sto tisočih mrtvih«, v razgovoru med nekim ameriškim poslovnim človekom in kitajskim funkcionarjem pa je padla številka šest tisoč. Skratka, človeška razsežnost tragedije bo najbrž za vedno prekrita z ruševinami.

Ko se je poleg prvi šok, so človekoljubne reakcije na katastrofo zamenjale hladna razmišljanja o tem, kako se bo naravna katastrofa odražala v kitajskem gospodarstvu.

Območje Tangšana, ki ga je prizadel potres, je v središču visoko industrializiranega bazena na severu Kitajske: nafta, premog, železo.

Premogovniški sistem Katan saga prav do vrat Tangšana, to je mesta, v katerem

ga bližini je bil epicenter potresa. Gre za najvažnejše rudarsko področje na Kitajskem, ki je dalo 1974 približno 20 milijonov ton premoga ali 5 odstotkov vsega kitajskega izkopa premoga. Eden od rudnikov tega sistema sega v samo mesto Tangšan, kjer je separacija z zmogljivostjo 1,8 milijona ton in velika kokarna. Kaj se je zgodilo z rudniki, ni znano. Uradni kitajski viri pravijo, da se je »velika večina rudarjev, ki so bili v času potresnega sunka v rovin rudnika Kai-fan, rešila«.

Tangšan pa ni samo rudarsko mesto. V njem je srednjevelika železarna z zmogljivostjo 400.000 ton jele na leto, in velika cementarna, pa termoelektrarna, ki je dajala energijo za izkoriščanje rudnikov bari. Kakšna je usoda teh tovarn, ni znano.

Južno od Tangšana leži manjši prizadeti Tienčin, središče kitajske petrokemijske industrije. Rafinerija v mestu predela na leto milijon ton nafte, razen tega pa so v mestu še tovarna avtomobilskih gum, elektronska industrija, cementarna in velika papirnica.

Zaledje tienčinske petrokemijske industrije so 60 kilometrov oddaljena naftna polja Takang, ki dajejo na leto 10 milijonov ton nafte, predvideno pa je, da bodo v doglednem času načrtno 20 milijonov ton. Tudi v Takangju je manjša rafinerija. O tem, kako je potresna katastrofa prizadela ta področja, ni prav nobenih podatkov, oče pa je gotovo, da je potres močno poškodoval prago Tienčin-Peking.

Sin Huang-tao je manjše pristanišče severno od Tienčina. Tam se končuje 600 milijonov dolgi naftovod, pristanišče samo pa je izhodišna točka za izvoz kitajske nafte na Japonsko in v druge azijske dežele.

Gospodarski strokovnjaki po svetu se sedaj ukvarjajo s problemom, ki ga stavlja tako: v kolikšni meri je potres gospodarsko

prizadel Kitajsko in kako se bodo njegove posledice odražale na velikopotezno zastavljeni petletni gospodarski načrt, ki naj bi bil prvi korak na poti, ki naj bi Kitajsko do konca stoletja pripeljala v klub svetovnih gospodarskih velisil. Nekateri so kljub pomanjkanju sistemskih oprijemljivih podatkov mnenja, da bo »Kitajska zaradi katastrofalnih posledic potresa prisiljena revidirati petletni načrt«. Tako formulirana hipoteza se seveda brez prave praktične vrednosti iz preprostega razloga, ker elementi tega načrta še niso bili objavljeni.

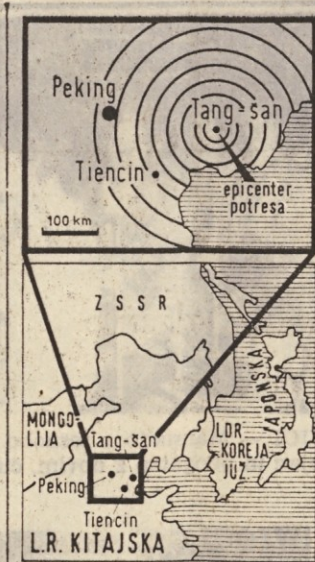
Vsekar pa je v tej zvezi zanimivo, da so na Kitajskem kljub potresni katastrofi in »stanju pripravljenosti«, ki so ga razglasili v Pekingu sprito nevarnosti novih potresnih sunkov, obnovili kampanjo proti bitemu premiru Teng Hsiao-ping. Iz napak gospodarskega značaja, ki jih pripisujejo Tengju, so opazovalci v Pekingu razbrali, da gre v tem primeru za »potresno aktualnost«, namreč v tem smislu, po kakšnih kriterijih določiti prioritete pri obnovi prizadetih območij.

Edino, kar v zvezi s potresom ni zavito v skrivnost, je tisto, kar tuji v Pekingu vidijo na svoje oči: ne verjetna organiziranost in discipliniranost prebivalcev sedem milijonov mesta, ki še skoraj dva tedna v pričakovanju novih sunkov živi pod šotori. Glede tega so si enotna vsa pričevanja.

Meščani Pekinga žive, kakor da bi šlo za piknik, ki se ga udeležuje sedem milijonov ljudi. Imovirizirana bivališča na cestah in vrtovih so urejena vzorno, kakor da bi šlo za stalno prebivališče, v mnogih primerih so vanje že napeljali tekočo vodo in elektriko... Pošta posluje kakor da se ne bi nič zgodilo in Kitajska banka, ki je odprla svoje prostore v improvizirani baraki iz pločevine, deluje, kakor da se ne bi preselila... Na ulicah ni opaziti več patrulj

kot je to običajno in prva znamenja nediscipline so zaznavna samo v tem, da prebivalci velenesta pod šotori večkrat na dan smuknejo v svoja stanovanja, čeprav jim je bilo prve dni preplaha zabijano, da je to hudo nevarno...

Mimo te, na zunanje vidne vedrine v potresni stvarnosti, je strogo jasn in potreben element. Ni znano, ne kolikšne so žrtve, ne kolikšna je materialna škoda. Znanost pa je, da je Kitajska oddoljena sama, brez sleherne tuje pomoči, ki je bila ponujena, popraviti tisto, kar je uničil potres. Glede tega

je bilo kitajsko zunanje ministrstvo popolnoma nedvomno, ko je odgovorilo na ponudbo pomoči, ki je prišla iz Tokia.

MIRAN SUŠTAR

Plaz se je sprožil

Tokijsko okrajno sodišče je prejšnji teden podaljšalo pripor (zaradi interesov preiskave) bivšemu japonskemu premieru Kakueiju Tanaki, ki so ga aretirali 27. julija z obtožbo, da je prejel 500 milijonov jenov (1,7 milijona dolarjev) podkupnine od družbe Marubeni (leta je na Japonskem predstavnik ameriške družbe Lockheed). Ta denar naj bi bila nagrada za Tanakoovo pomoč pri prodaji ameriških (Lockheedovih) letal TriStar japonski letalski družbi ANA (All Nippon Airways).

Aretacijo nekdanjega »ljudeškega premiera« (Tanaka je prejel oblast 1972, odstopil pa je konec 1974) so v Tokiju pospremlili z ocnem: Kakuei Tanaka, ki se je pred leti bliskovito povzpela, je doživel tudi bliskovit padec. Ta padež je Tanaka (njegova aretacija je povzročila na otočju pravzaprav šok, v vodilnih političnih krogih pa pretres, ki se še sedaj ni poleg) »zapečatil« v priporu, od koder je postal vladajoči liberalnodemokratski stranki pismen odstop s položaja podkupnin pristal v priporu (Lockheed je prek Marubenija razdelil na Japonskem med poslovne ljudi in politike 12 milijonov dolarjev podkupnin, največ — 7 milijonov dolarjev — je pobasal v svojo malho milijonar in zagrizeni desničar Jošio Kodama, ki se je doslej izmikal sodišču z — boja izmišljeni — boleznijo). V Tokiju vsak dan pričakuje nove aretacije, ki bi naj sedaj pomagale razkriti vlogo poslane in tudi članov vlade v aferi, kar pomeni, da bo v japonskem poslovnem in političnem svetu še močno treskalo.

Kakuei Tanaka je petnajsta oseba, kolikor so jih aretirali od začetka letošnjega februarja, ko so v tokijskem parlamentu sklenili uvesti preiskavo in razčistiti afero Lockheed, afero, ki je Japonsko tako pretresla kot noben drug dogodek pred petdesetimi leti. Hkrati je Tanaka prva osebnost iz vodilne politične strukture, ki je zaradi jemanja ali dajanja podkupnin pristal v priporu (Lockheed je prek Marubenija razdelil na Japonskem med poslovne ljudi in politike 12 milijonov dolarjev podkupnin, največ — 7 milijonov dolarjev — je pobasal v svojo malho milijonar in zagrizeni desničar Jošio Kodama, ki se je doslej izmikal sodišču z — boja izmišljeni — boleznijo). V Tokiju vsak dan pričakuje nove aretacije, ki bi naj sedaj pomagale razkriti vlogo poslane in tudi članov vlade v aferi, kar pomeni, da bo v japonskem poslovnem in političnem svetu še močno treskalo.

A. P.

Angola: braniti in graditi

FAPLA naj bi postala ena od najmočnejših vojsk v Afriki — Združitev obrambnih nalog z nalogami, ki jih nalaga gospodarski razvoj Angole

POSEBEN TANJUGOV DOPIS

LUANDA, avgusta — »Naš namen je, da LR Angola čez nekaj časa dobi, če že ne najmočnejšo, pa vsaj eno izmed najmočnejših armad v Afriki«, je pojasnil voditelj angolske vlade po vojaški paradi oboroženih sil LR Angole (FAPLA), na kateri sta izurjenost vojakov in prikazana oborožitev presenetili številne opazovalce.

»Zavedamo se, da na naših mejah še dolgo ne bo miru«, je dodal. »Nekateri sile, ki so nam sovražne, oborožujejo naše sosedo. Zato smo, da bi si prihranili vsako neprijetno presenečenje, sklenili, da se vojaško dobro varujemo. Čim prej bomo storili, tem trdnješi bo tudi naš notranji položaj, na šir prijateljem, ki nam ne sebično pomagajo, pa ne bo več treba, da bi bili še tu kaj. Kajti naposled je tudi nam do tega. Naša poslani ca je torej: vsem iz srca za limo mir in vstranjsko sodelovanje, seveda v neodvisnosti.«

Izurjenost in politična zavest

Voditelj v svojih izjavah kakor tudi angolski tisk resnično posvečajo največjo skrb in pomen vzpostavitvi regularne, disciplinirane in usposobljene vojske. Vojaki FAPLA, ki so na paradi v Luandi strumno korakali v svojih čednih, pisanih uniformah z avtomatskimi puškami obeseni na črni pas, naj s svojo vlogo v obrambi dežele omogočijo gospodarski razvoj dežele, pa tudi sodelujejo v njeni gospodarski in gradnji, pravi predsednik Agostinho Neto. Opozoril je tudi na dve poglavitni nalogi FAPLA — »obrambo ne ožemljenosti nacionalnega ozemlja in »zagotovitev ne tranje varnosti«.

V Luandi skratka menijo da v obdobju obnove dežele armada ne sme biti »na mejo klasična stoječa vojska« ker bi bilo to preveč ponotno v tem času, ko dežela po trebuje veliko sposobnih rok

»Celotna filozofija FAPLA temelji na odredbah se iz časov gverile, namreč da morajo oborožene sile MPLA sodelovati v proizvodnji materialnih dobrin skupaj z ljudstvom ali kot samostojna enota,« pravi sekretar politbiroja MPLA Lucio Lara. Po njegovih besedah mora FAPLA organizirati proizvodnjo, pa tudi administrativno zlasti v naseljenih in težko dostopnih krajih. S tem se, kot poudarjajo v Luandi:

Cesta skozi Afriko

NAIROBI, 11. avg. (Tanjug) — Avtocesta, ki naj bi šla skozi vso afriško celino, od severa na jug, bo postala stvarnost v naslednjih dveh desetletjih. Soglasje o izdelavi prednacrta za transafriško avtocesto, ki bo povezovala Kairo z glavnim mestom Botswane, Gaboroneom, so pred kratkim dosegli predstavniki vseh afriških držav, skozi katere bo cesta vodila. Iz Egipta naj bi avtocesta vodila skozi Sudan, Etiopijo, Kenijo, Tanzanijo in Zambijo in bi se končala v Botswani. Poleg tega naj bi se v to avtocesto »vzile« ceste iz drugih desetih afriških držav. Naslednji sestanek komisije za transafriško avtocesto bo oktobra prihodnjega leta v Sudanu in ob tej priložnosti bodo proučili osnovne elemente prednacrta.

Nazadnje je Iko Carreira podprl še eno značilnost FAPLA: »mednarodno solidarnost«. Tako kot so prijateljske afriške in neafriške dežele nesebično pomagale Angoli in FAPLA, tako bo tudi angolska vojska izpolnila svojo slavno dolžnost in dajala »skromno, a dragoceno pomoč« za popolno osvoboditev vse naše celine in za napredek afriških narodov.

Izredno pozornost pa posvečajo tudi političnemu izobraževanju in razredni zavesti vojakov. »Se naprej smo mi oborožena kora ljudstva, ki ga bo branila, in kratek

hkrati potrjuje značilnost FAPLA kot ljudske vojske. V podkrepitev navajajo, da vojaki ljudske vojske sodelujejo pri spravljaju pridelka kave in sečni sladkor nega trsa.

Veliko tistih, ki so sodelovali v »obeh angolskih vojnah za nacionalno osvoboditev«, kot tu imenujejo boj proti kolonialnemu jarmu in bitko za osvoboditev še po razglasitvi neodvisnosti, pa ne bo ostalo v vrstah FAPLA. Dogajalo se je namreč, da so se nasilno vedli do prebivalstva, da so povzročali nered in delali podobne prekrške, tako da je angolski obrambni minister nedavno objavil, da so aretirali in ob sodili na »delovno prevzgojo« več kot 200 pripadnikov FAPLA.

Najmočnejša armada v Afriki

Zato bodo bodočo regularno armado sestavljali samo najbolj disciplinirani, najprejrejši, pa tudi politično najzavednejši vojaki. Pri organiziranju armade bodo pomembno vlogo imeli kubanski oficirji in vojaki, ki so MPLA pomagali v osvobodilni vojni, medtem ko jim bodo pri urjenju pomagali tudi sovjetski vojaški strokovnjaki.

Kot so angolski voditelji že večkrat poudarili, bodo kubanski vojaki ostali v Angoli toliko časa, dokler armada LR Angole ne bo popolnoma usposobljena za to, da se upre vsaki obliki agresije. Da bi uresničili ta namen, so v deželi nedavno odprli tudi vojaško-politično šolo za starešine FAPLA, med njimi tudi prvo šolo za oficirje v črni Afriki, in sicer v mestu Huambu. LR Angola je hkrati nabavila in bo še nadalje nabavljala »dobro vojaško opremo, vojaška letala, težko in oklepno orožje«.

Izredno pozornost pa posvečajo tudi političnemu izobraževanju in razredni zavesti vojakov. »Se naprej smo mi oborožena kora ljudstva, ki ga bo branila, in kratek

bomo sodelovali pri obnovi dežele in izgradnji socialistične domovine,« pravi angolski obrambni minister Iko Carreira. »Smo nacionalna in ljudska, produktivna vojska, ne pa brezdelna, hierarhična elita, ki jo prejemajo samo protiljudske ambicije.« Tako kot Lucio Lara, ki poudarja, da mora biti FAPLA »revolucionarna armada, armada delavcev in kmetov«, tako Carreira naglašja, da so se lotili njenega »stemeljenja političnega izobraževanja po načelih marksizma-leninizma, zato da bi se vsak vojak, kjer koli že je, vedno zavedal, da je ljudski vojak«.

Opozorilo imperializmu

Carreira pa se zaveda težav in nevarnosti, ki čakajo FAPLA. »FAPLA je protimperialistično usmerjena, to pa poraja tudi nekatere posledice,« pojasnjuje Carreira. »Oparaviti imamo s poskusi infiltriranja in izkrivljanja politične usmeritve. Vse reakcionarne manifestacije in poskusi spreprejanja politične usmeritve naše politične avantgarde (MPLA) imajo seveda svoj vpliv tudi v FAPLA.«

Toda FAPLA je sestavljena iz najbolj preizkušenih aktivistov, vodi pa jih vrhovni komendant tovarš Agostinho Neto. Slavna pot, ki smo jo prehodili v našem boju, pa pričča,« dodaja angolski obrambni minister, »da bo naša armada pripravljena, tako kot vselej, izpolniti ukaz svojega vrhovnega komandanta in brez omočavanja zatreji vse protirevolucionarne manifestacije in odklone. Vodilno jedro MPLA in FAPLA je namreč čvrsto in homogeno in je deželo močno podpre ljudskih množic v deželi. Imperializem v vsakršnih svojih odkritih ali prikritih oblikah naj si bo o tem na jasnem.«

Nazadnje je Iko Carreira podprl še eno značilnost FAPLA: »mednarodno solidarnost«. Tako kot so prijateljske afriške in neafriške dežele nesebično pomagale Angoli in FAPLA, tako bo tudi angolska vojska izpolnila svojo slavno dolžnost in dajala »skromno, a dragoceno pomoč« za popolno osvoboditev vse naše celine in za napredek afriških narodov.

DRAGAN BLAGOJEVIĆ

Ob vrnitvi ex generala Spinole

Portugalska skozi monokel

Nova politična razsežnost v negotovi portugalski stvarnosti

Prihod nekega potnika, ki se je v torek, 10. avgusta pripeljal z letalom redne linije iz Rio de Janeira v Lizbono, je bil zapletel že tako zelo zapleteno in nestabilno situacijo na Portugalskem. Bivšega generala in bivšega časnega predsednika Antónia de Spinoła so na letališču pričakali generalstabični oficirji suhozemne vojske in vojaška policija ter ga diskretno odvedli v vojaški zapor Caxias nedaleč od Lizbone.

»General z monokelom«, ki je bil prve mesece po padcu Caetanovega re-

žima pojem in pravi idol libzonskih množic, je torej sedemnajst mesecev potem, ko je pobegnil iz domovine, znova odločno posegel v politično življenje Portugalske, ne glede na to, kakšna bo njegova usoda. Predsednik Eanes, osebni Spinolov prijatelj — ne pa spinolista, kakor sam pravi — za katerega strupeni jeziki trdijo, da »vedno nosi črna očala, ker hoče skriti monokel«, je namreč nekajkrat izjavil, da se »Spinola kakor vsak svobodni državljani lahko kadarkoli vrne, sodišče pa bo raziskalo, ali je kriv ali ni«. Podobno je tudi stališče premiera Soaresa. Izrazilo politični primer je bil torej prekvalificiran v pravno vprašanje.

Sodni dosje

Ko je Spinola po ponesrečenem poskusu puča 11. marca lani z osemnajstimi oficirji pobegnil v Španijo, je bila za njim izdana tiralica: pojasniti bi moral svojo vlogo v ponesrečenem puču. Spinola je takrat v intervjujih za razne agencije in časopise izjavil, da je vedno pripravljen to storiti, da pa »sedaj razmere na Portugalskem niso take, da bi lahko zaupal nepristranosti portugalskih sodišč... Bil je to čas, ko je bila portugalska levica v močnem vzponu.

Od takrat se je njegov sodni dosje obogatil še za nekaj točk, ki sodijo v obtožnico. Spinola je v Španiji ustanovil »Demokratsko gibanje za osvoboditev Portugalske«, ki se je povezovalo s teroristično organizacijo »ELP« to je, s »Portugalsko osvobodilno vojsko«, v Španiji so jo, še ko je živel Franco, ustanovili prebegli funkcionarji zloglasne tajne policije PIDE in funkcionarji Caetanovega režima, ki so tam dobili zatočišče. V tistem času je vzbudil veliko prahu Spinolov in-

terju za »Spiegel«. »Sto tisoč borcev čaka na moj ukaz,« je rekel nekdanji general, ki se je, kakor so odkrili zahodnonemški novinarji, pogajal z dvema zahodnonemškima prekupevalcema z orožjem.

Po »dogodkih« 25. novembra lani, ko je začela portugalska levica izgubljati tla pod nogami, je Spinola sporočil, da razpušča »Demokratsko gibanje za osvoboditev Portugalske«, ker je opravilo svoje poslanstvo... S tem je bil dan nedvoumen namig, da se je Spinola pripravljeno integrirati v sistem, nastal po 25. novembru: politični pluralizem in depolitizacija armade.

Spinolovo gibanje je bilo sicer razpuščeno, množili pa so se atentati na severu Portugalske, ki so vsi bolj ali manj dokazano nosili njegov pečat, prav tako kakor »odbori za obrambo demokracije«, ki so se po parlamentarnih volitvah nenadoma pojavili v kasarnah in začeli podtalno kampanjo z zahtevno, naj se razpusti revolucionarni svet, ki bi ga bilo treba zamenjati z brezbarvnim državnim svetom. To je že samo po sebi napad na ustavni red, ker je revolucionarni svet z ustavo določena institucija, katere brez flagrantne kršitve ustave ni mogoče ukiniti.

Spinola večerj in danes

Ce bi skušali dobiti odgovor na vprašanje, kaj politično pomeni Spinolova vrnitev, bi morali najprej odgovoriti na vprašanje, kaj je Spinola bil in kaj je danes.

Svojo knjigo »O Futuro«, ki je izšla v Lizboni prve dni marca 1974 in je še pod Caetanovim režimom dožila drugo izdajo, je portugalsko in svetovno javnost opozoril, da portu-

galska armada ni pripravljena prevzeti odgovornosti za vojaški in politični zlom Salazarjeve in Caetanove kolonialne politike. Kot izhod iz kolonialne vojne je ponudil de Gaullovo formulo o samoodločbi v »prekomorskih provincih«, ki naj bi kot neodvisne države ostale združene v »Luzitanski skupnosti narodov«. Šlo je torej za neokolonialistično resolucijo, ki bi kolonijam prinesla formalno neodvisnost, Portugalski pa zagotovila dotanje gospodarske privilegije. Med Portugalski, sitimi vojne, je knjiga odjeknila kot bomba, osvobodilna gibanja v kolonijah pa so rešitev, kakršni je ponujal Spinola, zavrnili.

Z revolucijo »25. aprila« je imel Spinola opraviti samo posredno. Kot šef generalštaba je toleriral in celo podpiral protirežimsko »gibanje kapetanov«, ki je po padcu Caetanovega režima preraslo v »Gibanje oboroženih sil«. Zaradi ugleda in vpliva, ki ga je imel Spinola v vojaških krogih, so ga revolucionarni oficirji postavili na čelo novega režima, ki je šele nastajal, in ga imenovali za časnega predsednika republike.

Do trenj med njimi in »Gibanjem oboroženih sil« je prišlo kmalu. »Gibanje oboroženih sil« je poosebljalo pešico politično raznolikih revolucionarnih oficirjev, ki so hoteli dati globlji pečat novi Portugalski, Spinola pa je predstavljal tradicionalni in po prepricianju konservativni oficirski zbor, ki je revolucijo »25. aprila« toleriral in jo s tem omogočil, ni pa se aktivno vključil vanjo.

Na zunaj so se ta trenja manifestirala v različnih pogledih na dekolonizacijo: medtem ko je Spinola vztrajal pri samoodločbi in »preudarni« dekolonizaciji, se je »Gibanje« hotelo čimprej znebiti kolonialne hipoteke in je zato v njem prevladala struja, ki se je zavzemala za takojšnjo podelitev neodvisnosti in to brez poprejšnjih pogojev.

Za pročeljem enotnosti vseh oboroženih sil pa se je odvijal konflikt globljeje značaja. V bistvu je šlo za to, ali je po padcu že popolnoma neuporabno in pretrgano drage korporativistične vladavine treba demontirati tudi gospodarski imperij monopolov, na katerih pa ta vladavina temeljila, ali ga samo prilagoditi novim razmeram.

Vodja »molčeče večine«

Bitko, ki se je odvijala ob tem vprašanju za zidovi Beleme in São Benta, je Spinola izgubil. Po umetno izzvani krizi prve časne vlade mu ni uspelo vsiliti za premiera svojega človeka: predsednik vlade je postal Vasco Gonçalves, ki je užival podporo vojaške levice in komunistične partije. Tudi ob drugem merjenju moči je Spinola izgubil: propadel je njegov poskus, da bi pred sprejetjem ustave in parlamentarnimi volitvami razpisal predsedniške volitve, s čemer bi v ne-

ustavnih razmerah postal šef države z legitimnostjo ljudskega konsenza. Do odločilnega preloma je prišlo 28. septembra pred dvema letoma. Ker je izgubil tla pod nogami v pofašistični politični strukturi, se je postavil na čelo »molčeče večine« in pozval množice, naj ga podpro z množično javno manifestacijo v Lizboni. Takrat so se na libzonskih ulicah prvič pojavile barikade, vojska in delavske skupine pa so manifestacije preprečili. Toda glavno se je odvijalo v petlici São Bento. Revolucionarni svet je pri maratonski nočni seji zjutraj sporočil, da je bil general Spinola odstavljen, mesto časnega predsednika republike pa prevzema general Costa Gomes.

Krog se je sklenil 11. marca naslednjega leta, ko je vojaška desnica skušala izvesti otročje slabo pripravljen puč. Spinola se je umaknil v tujino. Kakšne utegnejo biti posledice njegove vrnitve?

Nakazane so že s prvimi reakcijami v javnosti. Sindikati, del skrajne levice in komunistična partija so odločno protestirali proti vrnitvi nekdanjega predsednika, ker vidijo v njegovo nevarnost za sedanjo demokratsko ureditev. Poslanec skrajne levice je zahteval, naj parlament odpre razpravo o Spinolovi vrnitvi, pa je njegova zahteva padla v prazno. Spridlo okoliščine, da šef države in predsednik vlade obravnavata ta problem zgolj kot pravno vprašanje, utegne priti do še globlje prepada med politično javnostjo, ki jo kontrolirajo sindikati, komunistična partija in skrajna levica, ter vsemi ostalimi. Spinola je s svojo vrnitvijo postal osrednja točka politične konfrontacije, ki se bo po vsej priliki odvijala na ulicah, ker je »primer Spinola« uradno uvrščen med zadeve, ki so v izključni pristojnosti sodišča. Neredi na ulicah in trgih pa so v takih situacijah, kakršna je trenutno portugalska, kakor naročena preteza za poseg trde roke, ki bi težile sedanjega ustavne reda premaknil bolj v desno.

Prav to je najbrž tudi cilj in smoter Spinolove vrnitve. Po 25. novembru je sicer razpustil »Demokratsko gibanje za osvoboditev Portugalske« in s tem nakazal, da se je razvoj vrnil v tiste okvire, ki so bili začrtani neposredno po 25. aprilu pred dvema letoma. Toda Spinola danes ni več tak, kakršen je bil takrat. Njegovim kratkotrajnim predstavam bolj ali manj ustreza sedanji ustavni red, ki ga predstavljajo novi ljudje, Spinola pa je veliko bolj desno od njih.

Komu je namenjeno »jabolko spora«

»General z monokelom« je padel v razburkanu portugalsko stvarnost kakor Parisovo jabolko. Toda komu je bilo vrženo? Politične stranke z izjemno komunistov in skrajne levice ter

institucionalizirana oblast so ga nevarno odrinile sodbu. Ne gre namreč pozabljati, da politična desnica Spinoli se ni odpustila, da jo je marca prepuštil levčarski plimi in se umaknil na varno v tujino. Razen tega pa je očitno, da sedanje ustavnosti ne bo mogoče premakniti v desno, dokler bo zanj jamčila vojska. Predsednik Eanes, ki je hkrati (za še nedolžen čas) tudi šef generalštaba vseh rodov armade, je bil glede tega nedvoumen. Torej je treba premakniti težišče v armadi sami.

Tega posla so se že lotili »odbori za obrambo demokracije«. Po vsem videzu se je tudi Spinola vrnil predvsem zato, da bi sprožil v armadi diferenciacijo, bolj radikalno in globljo od tiste, ki se je začela na oficirskem posvetu v Tancosu 11. septembra lani in je pripeljala do neutralizacije dotratne vojaške levice, tako da je takratna zmerna struja Mela Antunesa čez noč postala nova vojaška levica.

Možnost, da pride do takega procesa, ni zgolj teoretična. Vodstvo ljudsko demokratske stranke je ob Spinolovi vrnitvi izdalo sporočilo, ki pravi, da je »vse to stvar armade. Od armade pa je doslej reagiral samo generalštab suhozemne vojske, in še to zelo posredno: sporočil je, da se je vrnil Spinola, ki je označen kot »bivši general«, s čemer je nakazano stališče avtorjev tega sporočila o osebnosti, ki jo je vojaška policija odpeljala v zapor.

Kakšen je odnos do Spinole na poveljstvih vojaških okrožij in po garnizijah, seveda ni znano. Ob brodolomu vojaške levice lani jeseni je bilo ob imenovanjih novih oficirjev na odgovorne položaje nekajkrat omenjeno, da je ta ali oni »spinolista« ali Spinolov prijatelj. V vsakem primeru ima »nekdanji general« v rokah nekaj adutov: posebej tradicionalni oficirski zbor, ki je bil ob revoluciji nevtralen, pozneje pa odnoren v stran, hrati pa je formalno »človek 25. aprila«, čeprav je bil v resnici je naključni in uporabi sopotnik revolucije; razen tega pa je bil oficirski zbor tradicionalnega profila hudo občutljiva za vse, kar ruši klasični karnarski red, ni pa mogoče zanikati, da so oficirji radikalne levice pripeljali portugalsko armado na rob organizacijskega razsula.

Vse to je najbrž imel v mislih državni sekretar za informacije Alegre, ko je dejal, da bi »Spinolova vrnitev utegnila izzvati novo nestabilnost... Enak nagib je najbrž vodil tudi predsednika Eanesa, ko je v sredo, 11. avgusta s telefonskim ukazom prepovedal, da bi vojaški preiskovalni sodnik dal Spinoli pogodno svobodo 24 ur prej, kot bi se moralo središčno odločiti, ali ga bo pridržal v preiskovalnem zaporu ali ne. V vsakem primeru velja, da je Spinola s svojo vrnitvijo vnesel novo negotovost v portugalsko stvarnost, ki je po predsedniških volitvah že dobila težišče svoje stabilnosti.

Miran Suštar

PO MONTREALU 1976

(Nadaljevanje sledi)

ČEPRAV VSE KAŽE, DA BO V KRAHKEM UPOR ZNOVA IZBRUHNIL PO DVEH DNEH SILOVITIH SPOPADOV ZAČASNO PREMIRJE V CAPETOWNU

Po uradnih poročilih naj bi v incidentih izgubilo življenje 29 Afričanov, očitvidci pa govorijo o 50 mrtvih - Krvava represija za rasiste edina možna rešitev krize

CAPETOWN, 13. — V črnih mestih okrog Capetowna, ki so od srede prirozične hudih izpadov, so se vsi na nadaljevali spopadi med policijo in temnopoltimi demonstrantji. Šele proti opoldnevu je bil položaj bolj miren, vendar vse kaže, da gre za zatise pred novim neurjem kot je med sinočnjim tiskovno konferenco poudaril pravosodni minister Kruger.

Kot že junija v Sowetu je bil povod za demonstracije v mestih okrog Capetowna vladni sklep, da uvede v črnih solah obvezno pouk jezika afrikan, dejansko pa gre vzroke upora iskati v samem učenju južnoafriške države. Država, ki je ena od najbolj bogatih v svetu, je pred okrog dvajsetimi leti stopila na pot hitrega industrijskega razvoja, ki je postavil na kocko vse teorije o ločenem razvoju narodnosti in ras v Južni Afriki. Po tej teoriji naj bi vsaka narodnost živela na omejenem področju, tako nastale države (ni treba pa poudarjati, da so belci namenišeli se najbolj bogato območje) pa naj bi se nato združile v neke vrste federativno republiko. Od kar pa se je Južna Afrika začela razvijati v sodobno industrijsko državo in so bili proizvodni obrati vse bolj »danci« delovne sile, se je temnopolto prebivalstvo začelo stekati s področja v mesto. Skupaj z blagostanjem (za belopolto prebivalstvo seveda) pa je industrializacija povzročila tudi izredna trenja, kar je povsem razumljivo saj sta prej ločena svetova belih gospodarjev, ki so živeli pretežno v mestih, in črnih sužnjeh, ki so živeli na deželi, prišla neposredno v stik. Položaj je zaostrišlo se dejstvo, da temnopolto prebivalstvo živi v ogromnih aglomeracijah, ki obdajajo južnoafriška mesta v izredno bednih pogojih, veliko slabših kot jih je bilo vajeno v rezervatih, kjer mu vlada priznava vsaj nekatere politične pravice.

Za enkrat je val upora zajel le nekatere plasti temnopoltega prebivalstva, vendar prav izgredi zadnjih dni, med katerimi so Afričani pogumno kljubovali rasistični policiji in njenemu modernemu orožju je najbrž dokaz, da se država postopno spreminja v smodnišnico, ki bi lahko ekspodirala vsak čas. Dejstvo je namreč, da je črnska delovna sila gonilo kolo južnoafriške industrije, kar je po eni strani velika prednost, ker lahko tovarne sprico skromnih izdatkov za delavce, proizvajajo po zelo konkurenčnih cenah, po drugi strani pa tudi glavna sihek države, saj bi se prav njen razvoj, v primeru da bi Afričani prekrizali kroge, spremeni v smrtonosno zanko.

Te nevarnosti se zavedajo nekatere napredne sile v belopolti družbi, ki priključajo na vlado, da bi vsaj nekoliko popustila zahtevam temnopoltega prebivalstva, vendar kot kaže brez uspeha. Trideseterica belih študentov, ki je večeraj uprizorila solidarnostno demonstracijo z Afričani, je svoj pogum plačala z jecem. Poig tega, da se napredne sile porajajo, je ko skorajda že nepoznano in je bila zaigralna vrstica že prizgana, je vlada, tudi zaradi zaskrbljenosti boerskih volivcev in podpore, ki ji nudi zahodni svet, vključena v logiko »oko za oko, zob za zob« in odgovarja na upravičene zahteve Afričanov z vse bolj krvavo represijo. Število žrtv zadnjih dni je namreč jasen dokaz, da Vorster meni vztrajati v dosedanjih politikih in zatreti v krvi upor.

Po uradnih poročilih so spopadi v črnih mestih okrog Capetowna zahtevali doslej 29 človeških žrtv in nekaj stotin ranjenih. Ne glede na dejstvo, da bo končni obračun verjetno še bolj tragičen, pa gre poudariti, da uradnim številkam južnoafriške vlade ne gre verjeti. Po pričevanju očitvidcev je bilo večeraj in predvečernim vseh vsaj 50 demonstrantov. Teh podatkov pa zaenkrat ni mogoče preveriti, saj vsakdo ki širi »neresnične vesti«, tvega strogo zaporno kazen, ker naj bi tako ogrozil državno varnost.

Kot rečeno je bil v popoldanskih urah položaj v črnih mestih sorazmerno miren, čeprav iz nekaterih krajev poročajo o manjših incidentih. Kljub temu pa napetost ne popušta in oblasti pričakujejo, da bo upor izbruhnil vsak čas s se večjo silo kot doslej. Zaradi tega so v najbolj »vročih« mestih znatno okrepile policijske sile z oddelki, ki so posebej izurjeni v protigverilskem boju.

Predsednik Tanzanije Njerere na obisku v Keniji

MOMBASA (Kenija), 13. — Tanzanijski predsednik Julius Njerere je prispej dal v Mombasa na razgovor s kenijskim predsednikom Jomom Kenjato. Vse kaže, da gre razgovore uokviriti v napore za pomiritev vzhodnoafriškega območja. V ospredju srečanja bodo zato vprašanja vzajemnih odnosov med Kenijo in Tanzanijo in prihodnost vzhodnoafriške skupnosti, ki so jo Kenija, Tanzanija in Uganda ustanovile preden je Amin s krvavim državnim udarom strmo-

Craxi o preiskavi o smrti Panagulis

RIM, 13. — Kljub pritisku grškega javnega mnenja in pobudam sorodnikov, ki se nečejo sprijazniti z uradno »resnico«, da je bil Aleks Panagulis žrtve banalne prometne nesreče, je preiskava o smrti junaka grškega protifasističnega gibanja zastala. Molk oblasti je, kot je poudaril v intervjuju z urednikom grškega lista »Ta Nea« socialistični tajni Craxi, nesprejemljiv, zlasti se, ker niso bile povsem pojasnjene okoliščine Panagulisove smrti.

»Panagulis — je poudaril Craxi — je bil žrtve rovarjenja reakcije, krogov, ki jih je pogumno obojeval sodelovanja z zloglasnim polkovniškim režimom. Dosedanji izsledki preiskave niso se pojasnili vseh okoliščin njegove smrti in grška vlada bi si prevzela hudo odgovornost, če ne bi napela vse sile, da pojasni ozadje nesikrove smrti ter kaznuje krivce.

Kot že junija v Sowetu je bil povod za demonstracije v mestih okrog Capetowna vladni sklep, da uvede v črnih solah obvezno pouk jezika afrikan, dejansko pa gre vzroke upora iskati v samem učenju južnoafriške države. Država, ki je ena od najbolj bogatih v svetu, je pred okrog dvajsetimi leti stopila na pot hitrega industrijskega razvoja, ki je postavil na kocko vse teorije o ločenem razvoju narodnosti in ras v Južni Afriki. Po tej teoriji naj bi vsaka narodnost živela na omejenem področju, tako nastale države (ni treba pa poudarjati, da so belci namenišeli se najbolj bogato območje) pa naj bi se nato združile v neke vrste federativno republiko. Od kar pa se je Južna Afrika začela razvijati v sodobno industrijsko državo in so bili proizvodni obrati vse bolj »danci« delovne sile, se je temnopolto prebivalstvo začelo stekati s področja v mesto. Skupaj z blagostanjem (za belopolto prebivalstvo seveda) pa je industrializacija povzročila tudi izredna trenja, kar je povsem razumljivo saj sta prej ločena svetova belih gospodarjev, ki so živeli pretežno v mestih, in črnih sužnjeh, ki so živeli na deželi, prišla neposredno v stik. Položaj je zaostrišlo se dejstvo, da temnopolto prebivalstvo živi v ogromnih aglomeracijah, ki obdajajo južnoafriška mesta v izredno bednih pogojih, veliko slabših kot jih je bilo vajeno v rezervatih, kjer mu vlada priznava vsaj nekatere politične pravice.

Za enkrat je val upora zajel le nekatere plasti temnopoltega prebivalstva, vendar prav izgredi zadnjih dni, med katerimi so Afričani pogumno kljubovali rasistični policiji in njenemu modernemu orožju je najbrž dokaz, da se država postopno spreminja v smodnišnico, ki bi lahko ekspodirala vsak čas. Dejstvo je namreč, da je črnska delovna sila gonilo kolo južnoafriške industrije, kar je po eni strani velika prednost, ker lahko tovarne sprico skromnih izdatkov za delavce, proizvajajo po zelo konkurenčnih cenah, po drugi strani pa tudi glavna sihek države, saj bi se prav njen razvoj, v primeru da bi Afričani prekrizali kroge, spremeni v smrtonosno zanko.

Te nevarnosti se zavedajo nekatere napredne sile v belopolti družbi, ki priključajo na vlado, da bi vsaj nekoliko popustila zahtevam temnopoltega prebivalstva, vendar kot kaže brez uspeha. Trideseterica belih študentov, ki je večeraj uprizorila solidarnostno demonstracijo z Afričani, je svoj pogum plačala z jecem. Poig tega, da se napredne sile porajajo, je ko skorajda že nepoznano in je bila zaigralna vrstica že prizgana, je vlada, tudi zaradi zaskrbljenosti boerskih volivcev in podpore, ki ji nudi zahodni svet, vključena v logiko »oko za oko, zob za zob« in odgovarja na upravičene zahteve Afričanov z vse bolj krvavo represijo. Število žrtv zadnjih dni je namreč jasen dokaz, da Vorster meni vztrajati v dosedanjih politikih in zatreti v krvi upor.

Po uradnih poročilih so spopadi v črnih mestih okrog Capetowna zahtevali doslej 29 človeških žrtv in nekaj stotin ranjenih. Ne glede na dejstvo, da bo končni obračun verjetno še bolj tragičen, pa gre poudariti, da uradnim številkam južnoafriške vlade ne gre verjeti. Po pričevanju očitvidcev je bilo večeraj in predvečernim vseh vsaj 50 demonstrantov. Teh podatkov pa zaenkrat ni mogoče preveriti, saj vsakdo ki širi »neresnične vesti«, tvega strogo zaporno kazen, ker naj bi tako ogrozil državno varnost.

Kot rečeno je bil v popoldanskih urah položaj v črnih mestih sorazmerno miren, čeprav iz nekaterih krajev poročajo o manjših incidentih. Kljub temu pa napetost ne popušta in oblasti pričakujejo, da bo upor izbruhnil vsak čas s se večjo silo kot doslej. Zaradi tega so v najbolj »vročih« mestih znatno okrepile policijske sile z oddelki, ki so posebej izurjeni v protigverilskem boju.

Kot rečeno je bil v popoldanskih urah položaj v črnih mestih sorazmerno miren, čeprav iz nekaterih krajev poročajo o manjših incidentih. Kljub temu pa napetost ne popušta in oblasti pričakujejo, da bo upor izbruhnil vsak čas s se večjo silo kot doslej. Zaradi tega so v najbolj »vročih« mestih znatno okrepile policijske sile z oddelki, ki so posebej izurjeni v protigverilskem boju.

MOMBASA (Kenija), 13. — Tanzanijski predsednik Julius Njerere je prispej dal v Mombasa na razgovor s kenijskim predsednikom Jomom Kenjato. Vse kaže, da gre razgovore uokviriti v napore za pomiritev vzhodnoafriškega območja. V ospredju srečanja bodo zato vprašanja vzajemnih odnosov med Kenijo in Tanzanijo in prihodnost vzhodnoafriške skupnosti, ki so jo Kenija, Tanzanija in Uganda ustanovile preden je Amin s krvavim državnim udarom strmo-

ŠPANSKI KOMUNISTI NE POTREBUJEJO TUJIH SOCIALISTIČNIH MODELOV

Marcelino Camacho: Španija postane v kratkem svobodna

Predstavnik KPŠ v Jugoslaviji, kjer preučuje samoupravljanje - Zahvala za pomoč sindikatov SFRJ španskim delavcem - Pred povratkom Santiaga Carrilla v domovino

MADRID, 13. — V razkošnih dvorinah palače, kjer je sedež španske vlade in v tajništvih demokratičnih opozicijskih strank zlepa ne pominja takšnega vrveža in mrzličnega posvetovanja, kot ga je opaziti v teh dneh. Z naglimi koraki se pač bliža trenutek, ko bo treba izreči jasno besedo o usodi Španije, ko bo torej moralo priti do odkritega soočenja med stališči Suarezovega režima in pogledi naprednih sil glede ustavne reforme. Videz je, kot bi nasprotna tabora čakala drug drugega, kdo bo prvi dal pobudo za neposreden dialog in s tem napravil konec zakulisnim manevrom.

Dejansko je bil prvi korak na tej poti že storjen, saj je »Coordination democratica«, ki združuje veliko večino strank in gibanj opozicije, uradno razglasila, da namerava enotno nastopiti na pogajanjih z vlado. To v bistvu pomeni, da je opozicija pripravljena na razgovore z režimom. Naslednja poteza pritiče torej vladi. Oviro takojšnjemu pričetku pogajanj pa pomeni dokajšnja heterogenost političnega ustroja, ki se na eni strani deli na tako imenovani frankistični »bunker«, konservativce, liberalce, monarhiste in krščansko-demokratsko desnico, na drugi pa

na krščansko-demokratske naprednjake, razne socialistične struje, komunistično partijo ter še skrajno levičarske tokove.

Vsekakor je skoraj gotovo, da bo oktobra sklican referendum, na katerem naj bi se prebivalstvo izreklo o vladnem ustavnoreformnem načrtu, vprašanje je le, kakšen bo ta načrt. Opozicija zahteva v glavnem čimprejšnjo in čimbolj korenito preobnovo, ki bi dovela v najkrajšem do prave demokratizacije javnega in političnega življenja, vlada pa se drži načela postopnosti, to je odlašanja z reševanjem najnujnejših problemov, znano pa je, da bi se s predlogim odlašanjem upi naprednih krogov v Španiji slej ko prej razbili in kolese državopolitičnega aparata bi se vrnilo na stare tirnice.

Medtem ko vidi »Coordination democratica« enega osnovnih pogojev za uveljavitev resnične demokratizacije v državi v najširših političnih sferah, torej tudi v vključitvi komunistične partije med stranke, ki jih ima režim za zakonite, se desničarske sile kajpak temu postavljajo po robu. Kaže pa, da bo zahteva opozicije le prodrla, od tod tudi strah madridskih oblasti pred vrnitvijo tajnika KPŠ Santiaga Carrilla v domovino. Vlado, organi so celo ukazali vsem obmejnim postojankam, naj strogo zastražijo mejo s Francijo in ne dovolijo dostopa na špansko ozemlje ne Carrillo ne Dolores I-barruri.

V krogih blizu KPŠ se je zvedelo, da je bil Carrillo pred kratkim v domovini in da se bo v Španijo tudi dokončno vrnil, pa naj mu oblasti izročijo potni list ali ne. Vest je seveda napravila globok vtis na špansko ljudstvo, kar je pravzaprav tudi namen komunističnega voditelja. Sam Carrillo, ki je sedaj v Parizu, je v intervjuju španskemu dnevniku »El Pais« priznal, da je v poslednjih šestih mesecih večkrat prestopil mejo in pripomnil, da bo njegov povratek domov bistveno prispeval k popustitvi splošne politične napetosti v državi. Povedal je nadalje, da je pripravljen na sestanek s predsednikom vlade Suarezom, kakor tudi s kraljem Juanom Carlosom, vendar le pod pogojem, da bi šlo za uradno in ne morda tajno snidenje.

Glede sestave začasne vlade v pričakovanju splošnih volitev, kakor zahteva španska opozicija, meni Carrillo, da bi takšna vlada morala sprejeti nekatere nujne gospodarske ukrepe, z druge strani pa sprožiti pogajanja za vstop Španije v Evropsko gospodarsko skupnost. Prav takoj naj bi pustila pri miru ameriška vojska oporišča, seveda le, če ne bi Američani posegali v španske notranje zadeve. Nazadnje je Carrillo poudaril, da obstajajo pomembne razlike v političnih smernicah KPŠ in sovjetske komunistične partije.

O položaju v Španiji je spregovoril tudi član izvršnega komiteja CK komunistične partije Marcelino Camacho, ki se v svojstvu načelnika španske zveze delavskih komisij nahaja na obisku v Jugoslaviji. Tam se sooča s teoretičnimi in praktičnimi vprašanji samoupravljanja, ki ga je označil kot izredno dragoceno izkušnjo, vendar pripomnil, da je takšno samoupravljanje v Španiji nemogoče, pač pa se bo špansko delavstvo od jugoslovanskega primera marsičesa naučilo. Jugoslovanski sindikatom se je Camacho srčno zahvalil za pomoč, ki jo nudijo španskim delavskim komisijam.

»Čez kakšen teden bo zavladovala v Španiji resnična svoboda«, je zatrdil Camacho med razgovorom z delavstvom velikega beogradskega kmetijske - industrijskega kombinata in dodal: »V Španiji se danes ne pojavlja problem kapitalizma ali socializma, niti ne vprašanje fašizma ali svobode«. Španski komunisti, je nadaljeval Camacho, nasprotujejo uvozu raznih socialističnih modelov in gradijo lastno pot v socializem.

Šte vpisani v kakšno stranko? »Vpisani sem v PSI že dolgo let, sem dosleden levičar. To seveda ni morda nobene veze s funkcijo velikega mojstra, vendar pa, tudi sprico svojega političnega prepričanja, si ne vem pojasniti napadov na framasonsko gibanje in na mene osebo, razen seveda če ne gre za logiko, po kateri napadajo posameznike, ne meneč se za usodo ustanov, ki jih napadeni zastopajo in konec koncev ne meneč se za usodo demokratije v državi.

Vprašani sta zaenkrat še brez odgovora, saj je tudi v tem pogledu dr. Vigna zelo previden. »Med zbrano gradivo — je izjavil — smo vključili tudi dokumente o framasonskem gibanju, poudariti pa gre, da vodimo preiskavo v vse smeri.

Zaman je siliti v sodnika, ki se izmika z dvomnimi odgovori in se izgovarja, da mora spoštovati tajnost preiskovalnega postopka. Omejiti se je treba na govorice, ki se širijo v sodnih krogih in ki so vsekakor protislovne: po mnenju nekaterih, naj bi gen. Romero odgovoril izbrano na vsa sodnikova vprašanja, drugi pa pravijo, da sodnik sploh ni zahteval od častnika, naj mu pojasni, kako je obveščevalna služba prišla do informacije. »O tem poročilo — je v pogovoru s častniki poudaril danes dr. Vigna — se je govorilo že preveč. Ni moj namen krstiti do ločila o tajnosti preiskovalnega postopka, zaradi česar lahko rečem le, da smo poročilo vključili med zbrano dokazno gradivo. Dodam naj še, da z razliko od trditve nekaterih listov, je bil sestavljen zapisnik za sliševanja gen. Romea.

Kaže nadalje, da je florentinski sodnik zaupal obveščevalni službi zaupno preiskavo, ki pa vsekakor ni edina pot, ki jo je ubral dr. Vigna. Glavna sled naj bi vodila v framasonske kroge, o katerih povezuje z »golpisti« in z rimsko ugrabiteljsko

lijanski letoviščarji oprezno trošijo denar, tako se npr. dve družini, delimo s Severa, skupno odpravita na daljšo pot le z enim in ne z dvema avtomobiloma, s čimer pač ena in druga pravičuje na potnih stajanjih. Nazadnje je ugotovil, da se je odpravilo letos na počinke kam na morju ali v hribe le kakšnih 30 odstotkov tovarniških delavcev; drugi so ostali lepo doma in odhajajo le na krajše izlete.

Doslej največji cestni železniški promet je bil zaznamovan ob koncu julija oz. začetku avgusta (v Civitavecchii je tedaj skoraj dva dni čakalo na vkrcanje za Sardinijo nad 2.000 avtomobilov, a 36.000 potnikov v enem samem dnevu so npr. našli na rimskem letališču Fiumicino). Te dni je bil promet na čestnem omrež-

STRUP SE NAHAJA V TREH IZGINULIH STEKLENICAH

Preplah v Bocnu zaradi strihnina

Zastrupljena pijača tudi v Meranu - Zaradi neodgovornosti izsiljevalca v nevarnosti več življenj - Krivec za zapahi

BOCEN, 13. — V kriminalistični literaturi beremo, da sodi strihnin še danes med najbolj »priljubljene« strupe, takšne, ki jih morilci najraje uporabljajo, da se iznebijo svojega bližnjega. Gre za strupen alkaloid, ki ga pridobivajo iz semen tropskih strihninovcev predvsem v zdravilne namene, saj je s primerno tretiranim strihninom mogoče uspešno zdraviti hromitve ali pa slabosti srca in napake krvnega obtoka. Sicer pa je to smrtonosen strup, ako z njim v preveliki dozi »postrežeš« človeku, ki ti je v napoto. Zastrupitev s strihninom se pokaže najprej s povečano vzburljivostjo prizadetega, nazadnje pa z neznosnimi krčji, na kar pač sledi smrt.

Stiridesetletni lastnik agencije za reklamni materialom Jakob Asam iz Merana, ki se je v preteklosti bavil s prekupevanjem avtomobilov ter se je še do nedavnega tu pa tam udeleževal avtomobilskih dirk, je za lastnosti strihnina kaj dobro seznanjen. Ako njegovi ljubimci do strupov prištetjem popolnomanjkanje predhodkov dobimo sliko o družbi silno nevarnem elementu. To jasno dokazuje tudi preplah med prebivalstvom Gornje-

ga Poadizja, ki se ga je upravičeno lotila prava psboza strihnina. Vso zadevo je sprožila vrsta anonimnih pismen in telefonskih pozivov, ki jih je že junija prejel meranski industrijec Karl Schmid, uvoznik znane alkoholne pijače Jaegermeister. Neznane ga je izsiljevalo z zahtevo, da mu izroči 300 milijonov lir v gotovini v nasprotjem primeru bo po njem in po njegovi družini. Schmid je o zadevi obvestil policijo in karabinerje: v domeni z njimi je pogajanja z izsiljevalcem kolikor le mogoče zavlačeval, da bi tako varuhom javnega reda omogočil istovetnostje lo-pova. Ta pa je zasumil, da nekaj ni v redu ter se industrijo oglašila z novo grožnjo: »Če ne prejmem zahtevane vsote, bom zastrupil več steklenic tvoje pijače; marsikdo bo umrl, ti boš pa umrlen, saj ne bo nihče več kupil tvojega blaga.

Schmid in preiskovalce je ob tem obšla groza in skoraj niso mogli verjeti grožnji. Toda zločinec je mislil resno: v Schmidovi restavraciji »Castel Rametz« (Meran) so agenti odkrili dve stekleniki Jaegermeistera, v katerih je bilo toliko strihnina, da bi mu še bik podlegel. Pozneje je neznane telefonsko sporočil policiji, da se podobna steklenica nahaja tudi v neki bocenski veletržnici: tudi v tej je bil strihnin. Sledila je še vrsta drugih anonimnih telefonskih pozivov, med katerimi so agenti posneli neznane glas na magnetofonski trak, nakar so jeli pripravljati dokončno past, ki je tudi uspela. Ko je izsiljevalec znova telefoniral Schmidu, ga je ta po dogovoru s preiskovalci prosil, naj ga zopet pokliče zvečer. Rečeno, storjeno, le da so policijski agenti in karabinerji do tedaj strogo zastražili tako rekoč vse javne telefonske govornice v mestu in okoliš: ko je neznane vstopil v eno od teh in dvignil slušalko, so ga možje postavili prijeti ter odvedli na zasliševanje. Šlo je za uvoznika meranskega Jakoba Asama, ki premleval sedaj svoje kriminalno početje v samici bocenske jetnišnice.

Zal pa zadeva še ni zaključena. Med zasliševanjem je krotko priznal vse in preiskovalce je spreletel srh, ko jim je povedal, da je svojega dne razdelil med nič hudega sluteče prebivalstvo poleg omenjenih še tri steklenice alkoholne pijače s strihninom, dve v Bocnu, eno pa v Meranu. Za njimi se je sedaj izgubila vsaka sled, zato grozi smrt lahko tudi lepemu številu oseb.

Nevarnost je narekovala preiskovalnemu sodniku dr. Mariu Martinu, da prek tiska in radia oz. televizije naslovi na prebivalstvo posebno opozorilo. V njem je rečeno, da so neznanci svoj čas pustili v stranišcu bara Vittoria sredi Bocna steklenico pijače verpoorten s strihninom; z istim strupom prepojen Jaegermeister so položili na okence javnega stranišča na vrtu pred bocensko železnisko postajo, a smako steklenico so vtihtajali v meransko skladišče »C più C«. Kdor koli je ali bo dvignil eno od omenjenih steklenic, naj jo koj ponesne na najbližje policijsko ali karabinersko postojlo.

Tatovi ukradli dragoceno zbirko risb

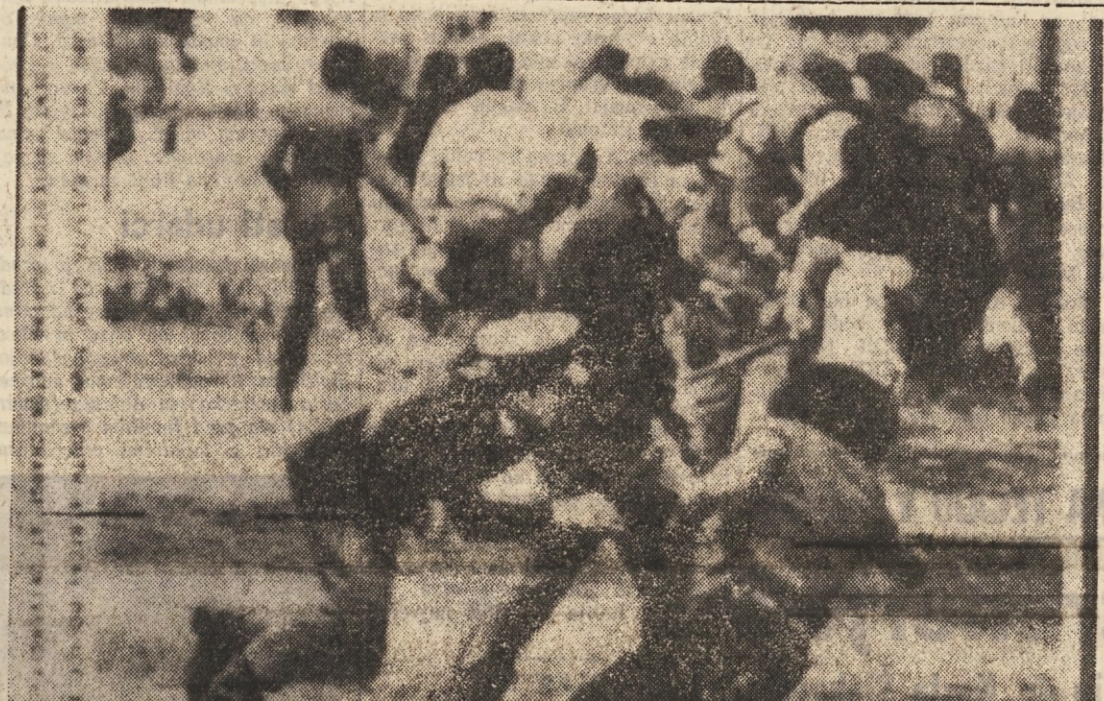
MONZA, 13. — Neznanci so danes ponosno vdrl v vilo milanskega industrijca Alda Sale v Peregallu di Lesmo ter se polastili zbirke dragocenih risb. Med ukradenimi umetninami so dela Carraccijs, Tiziana, Tiepola, Murilla, Velasqueza, Raffaella in Rubensa. Tatvino je odkril čuvaj vile, ki stanuje z družino v stanovanju v prvem nadstropju. Možakar je izjavil policiji, da sploh ni slisal tatov.

Po prvih izsledkih preiskave kaže, da so nepridipravi preplezali ograjo ter onesposobili psa z uspalavilnim sredstvom. Nato so se mirno posvetili »delu« ter spretno izrezali slike iz okvirjev. Dejstvo, da niso segli po drugih dragocenostih, ki jih industrijec hrani v vili, naj bi dokazovalo, da je šlo za tatvino po načrtu.

Mlada gornika ob življenju

TRENTO, 13. — Mlada gornika Walter Borzi in Chiara Giuliani sta izgubila življenje med plezanjem na »Pale« pri San Martinu. Po pričevanju druge skupine gornikov, sta nesrečno izgubila ravnotežje in zgrmela v brezno, kjer sta se raztreščila. Trupli so člani gorske reševalne službe prenesli v San Martino.

ZENEVA, 13. — Velika Britanija je predložila na ženevski konferenci za razorožitev osnutek konvencije, ki prepoveduje izdelavo in skladiščenje ter uporabo vseh vrst kemijskega orožja. Osnutek predvideva tudi uničenje vseh sedanjih zalog ter mednarodno kontrolo na kraju samem.

Prizor iz incidentov pri Capetownu: policista znašata svoj bes nad temnopoltim študentom, ki se ni ugnel pravčasno umakniti. (Telefoto ANSA-UPI)

IZJAVE VELIKEGA MOJSTRA LINA SALVINJA

Framasonsko gibanje zavrača obtožbo da je vpleteno v umor dr. Occorsia

Neprodiran molk dr. Vigne o dosedanjih izsledkih preiskave

FIRENCE, 13. — Kot smo že poročali večeraj, je namestnik florentinskega državnega pravdnika dr. Pierluigi Vigna, ki vodi preiskavo o umoru rimskega sodnika Vittoria Occorsia, v začetku tedna zaslišal šefa oddelka za notranjo varnost pri obveščevalni službi SID gen. Giovannija Romea. Nobenega dvoma ni, da je bil glavni predmet razgovora »sporočilo«, ki ga je SID poslal karabinierjem konec maja in v katerem je opozarjal na morebitne prevratniške izpade gibanja »ordine nuovo«. Rimsko sodstvo je arhiviralo poročilo kot anonimno in neosnovano informacijo in šele po umoru Occorsia je list s sporočilom prisel znova na dan. Odkril ga je namestnik državnega pravdnika dr. Vitalone, kateremu so zaupali uvodno preiskavo.

Kot je znano je bilo sporočilo povod za oster spor med dr. Vitalone in gen. Romeom, ki naj ne bi hotel »izdati« sodniku vira informacij. Vprašanje je, če je to uspelo dr. Vigni, ki je prevzel preiskavo v začetku avgusta.

Zaman je siliti v sodnika, ki se izmika z dvomnimi odgovori in se izgovarja, da mora spoštovati tajnost preiskovalnega postopka. Omejiti se je treba na govorice, ki se širijo v sodnih krogih in ki so vsekakor protislovne: po mnenju nekaterih, naj bi gen. Romero odgovoril izbrano na vsa sodnikova vprašanja, drugi pa pravijo, da sodnik sploh ni zahteval od častnika, naj mu pojasni, kako je obveščevalna služba prišla do informacije. »O tem poročilo — je v pogovoru s častniki poudaril danes dr. Vigna — se je govorilo že preveč. Ni moj namen krstiti do ločila o tajnosti preiskovalnega postopka, zaradi česar lahko rečem le, da smo poročilo vključili med zbrano dokazno gradivo. Dodam naj še, da z razliko od trditve nekaterih listov, je bil sestavljen zapisnik za sliševanja gen. Romea.

Kaže nadalje, da je florentinski sodnik zaupal obveščevalni službi zaupno preiskavo, ki pa vsekakor ni edina pot, ki jo je ubral dr. Vigna. Glavna sled naj bi vodila v framasonske kroge, o katerih povezuje z »golpisti« in z rimsko ugrabiteljsko

tolpo naj bi vodil preiskavo pokojni dr. Occorsio. Preiskovalci naj bi namreč dobili od častnika »Espresso« Vittoria Buffa zajeten sveden dokaznega gradiva, po katerem naj bi bil umor dr. Occorsia povezan s prekupevanjem z orožjem, v katero naj bi bila vpletena prevratniška loža P 2, ki jo je vodil Lucio Gelli in ki jo je vodja italijanskega framasonskega gibanja Lino Salvini razpustil sredi 1974. leta. Gelli, ki velja za zagrizenega nacista in ki je bil povezan z ugrabiteljsko tolpo Jacquesa Berenguerja in Alberta Bergamellija in z njunim odvetnikom Giannantonio Minghelliem, naj bi prisilil Salvinija, da mu je vsaj enkrat pomagal v skrivnih trgovskih poslih. Veliki mojster framasonskega gibanja, naj bi posredoval pri visokem častniku finančne straže, prav tako članu gibanja, da je lahko odplula iz livornskega pristanišča ladja s tovorom orožja, ki so ga finančni stražniki zaplenili. Komu je bilo namenjeno orožje? Kdo je bil visoki častnik finančne straže?

Vprašani sta zaenkrat še brez odgovora, saj je tudi v tem pogledu dr. Vigna zelo previden. »Med zbrano gradivo — je izjavil — smo vključili tudi dokumente o framasonskem gibanju, poudariti pa gre, da vodimo preiskavo v vse smeri.

Doklej največji

(Nadaljevanje s 4. strani)

orožja raznim deželam sveta, spravljajo v nevarnost svoje položaje,

Sirimavo Bandaranaike

ŠE TRADICIONALNEMU VELIKOŠMARENKEMU »BEGU« IZ MESTA NAJ BI BLO VREME NAKLONENO

Danes se prične nov naval dopustnikov na letoviške kraje

RIM, 13. — Vse kaže, da se italijanski turistični operaterji (gostinci, hotelski lastniki in drugi) letos nimajo pritoževati zaradi nezadostnega dotoka letoviščarjev. Sedaj, ko smo na višku letne sezone, poročajo iz območjih, pa tudi jezerskih in hribovskih letovišč o pravem navalu domačin in tujih dopustnikov. Zlasti veliko je tujecev, med temi pa se posebno zabuhlo Nemcem, ki jih je tokrat privabil tudi padec vrednosti lire. Njihova navzočnost pomeni seveda bogato vedno bero, ki je je naš zrahljani gospodarski aparat tako zelo potreben. Zanimivo je tudi, da široko razpredena inflacija ni preprečila domačin ljudem počitni-kovanja bolj ali manj daleč od kraja, kjer bivajo in služijo vsakdanji kruh. Pripomniti pa velja, da ita-

lijski letoviščarji oprezno trošijo denar